

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ФІНАНСИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

8 – 9 ЛИСТОПАДА 2016 РОКУ

ХАРКІВ – 2016

УДК 336 (063)
ББК 65.26Я4
Ф 59

*Рекомендовано до видання рішенням Вченої ради фінансового факультету
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
(протокол № 4 від 25 жовтня 2016 року)*

Редакційна колегія збірника (оргкомітет конференції):

Проноза П. В. д.е.н., професор, декан фінансового факультету

Журавльова І. В. к.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів

Малюкіна А.О. к.е.н., доцент кафедри фінансів

Меренкова Л. О. к.е.н., доцент кафедри фінансів

Ф 59 Фінанси очима студентів: Збірник матеріалів студентської науково-
практичної конференції (8 – 9 листопада 2016 року). – Харків :
ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 52 с.

*У збірнику матеріалів конференції представлені власні бачення студентів
фінансового факультету щодо вирішення актуальних проблем управління
фінансами в сучасних умовах.*

ББК 65.26я4

МЕТОДИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

АВЕТІСЯН В.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Гаврильченко О.В.)

Причинами кризового стану підприємств практично усіх галузей та секторів економіки України є не тільки вплив зовнішніх факторів, а й стан управління господарсько-фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання. Це вимагає постійного діагностування та впровадження в менеджмент спеціальних антикризових заходів, як запоруки успішного функціонування підприємств. Тому особливої актуальності, в умовах економічного спаду набув процес розробки та використання ефективних методів і форм здійснення антикризового фінансового управління підприємством.

Дослідженням методів антикризового управління займалися такі вчені як Брінь В. С., Василенко В. О., Коротков Е. М., Тарапата С. С., Чернявський А. Д. та ін. Відсутність в науковій літературі єдиного підходу до застосування методів антикризового управління підприємством зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є узагальнення методів антикризового управління підприємством.

Суть антикризового управління підприємством виражається в таких положеннях: кризи можна передбачати, очікувати і викликати; кризи певною мірою можна випереджати та відсувати; до криз можна і необхідно готуватися; наслідки кризи можна пом'якшувати; управління в умовах кризи вимагає особливих підходів, спеціальних знань, досвіду і мистецтва; кризові процеси можуть бути до визначеної межі керованими; управління процесами виходу з кризи здатне прискорювати ці процеси і мінімізувати їхні негативні наслідки [1].

З урахуванням існуючих процедур, які застосовуються до неплатоспроможного боржника розглянуті методи антикризового управління підприємством систематизовано в розрізі двох груп, які враховують часовий інтервал їх застосування.

До першої групи відносяться тактичні методи. Вони включають санацію, даунсайзинг та банкрутство. Застосування цих методів спрямовано на швидке покращення фінансових показників підприємства, тобто подолання наслідків кризи. Проте у більшості випадків цих методів недостатньо для усунення причин кризового стану – неефективної системи управління [2]. Другу групу умовно називають групою стратегічних методів. Результати їхнього застосування підприємство відчуває, як правило, не одразу, проте їх використання змінює сутність бізнесу, змінює його якісні характеристики, такі, як конкурентоспроможність, інвестиційна привабливість, клієнтоорієнтованість, інноваційність [2].

Санація об'єднує сукупність заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру, спрямованих на швидке покращення фінансових показників підприємства за рахунок зміни структури активів та пасивів підприємства [3].

Даунсайзинг – зменшення виробничих потужностей та чисельності виробничого та управлінського персоналу підприємства відповідно до реального попиту та ринкових можливостей. Використання цього методу призводить до значного скорочення постійних витрат, зменшення собівартості продукції.

Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Щодо стратегічних методів, ліквідація – припинення діяльності підприємства, визнаного господарським судом банкрутом, з метою здійснення заходів задоволення визнаних судом вимог кредиторів шляхом продажу його майна.

Упровадження сучасних підходів до управління підприємством як метод антикризового менеджменту отримав назву «регуляризація». До таких підходів належать: формування системи стратегічного планування та управлінського обліку, створення комплексної системи фінансового контролю та планування, автоматизованої системи обліку, повноцінних маркетингових служб тощо.

Застосування злиття або диверсифікації є доцільним лише за умови суттєвої економії витрат внаслідок проведених процедур [4].

Сутність реінжинірингу полягає у перепроєктуванні бізнес-процесів підприємства за рахунок скорочення зайвих ланок та операцій в бізнес-процесах, зайвих витрат часу та інших ресурсів.

Контролінг впроваджують на стадії створення підприємства та на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі [5]. До головних специфічних методів контролінгу належать такі: бенчмаркінг (процес пошуку стандартного чи еталонного економічно ефективнішого підприємства-конкурента з метою порівняння з власним та використання його найкращих методів роботи); вартісний аналіз; аналіз точки беззбитковості; портфельний аналіз; ABC-аналіз; СОФТ-аналіз (аналіз сильних та слабких місць).

Отже, можна стверджувати, що в основі формування системи антикризового управління підприємством повинні лежати не лише заходи щодо подолання та виходу з кризи, але й заходи, метою яких є попередження виникнення кризових ситуацій на підприємстві.

Література

1. Чернявський А. Д. Антикризове управління підприємством : навч. посібник / А. Д. Чернявський. – К. : МАУП, 2006. – 256 с.
2. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. / В. О. Василенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 504 с.
3. Тарапата С. С. Санація – чи завжди це шлях відновлення платоспроможності боржника? / С. С. Тарапата // Санація та банкрутство. – 2014. – № 1. – С. 124 – 125.
4. Антикризисное управление : учебник / Э. М. Коротков, А. А. Беляев, Д. В. Валовой и др. / Под ред. Э. М. Короткова. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 432 с.
5. Брінь В. С. Підвищення обґрунтованості нормативних термінів провадження санаційної та ліквідаційної процедур банкрутства підприємств / В. С. Брінь // Санація та банкрутство. – 2014. – № 1. – С. 136 – 141.

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ ЯК ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

АФАНАСЬЄВА М.О.

(науковий керівник – к.е.н., проф. Журавльова І.В.)

Висока динамічність економічних процесів, фінансова глобалізація, циклічний характер розвитку ринкової економіки формують таку зовнішню середу діяльності банків, яка породжує нові потенційні ризики. Досить важливо при розбитті банківських установ на однорідні групи використати інструментарій антикризового управління, який виступає необхідною передумовою протидії кризі й фінансовому оздоровленню банку [0].

Сутність та методики діагностування антикризового управління досліджувалися багатьма вченими, як вітчизняними, так і закордонними. До них належать Берест М., Барановський О., Василенко В., Лівовшко Т., Проноза П., Терещенко О., Чернявський А., Шварц І.

Відсутність в науковій літературі методичного забезпечення діагностичного інструментарію антикризового управління, що найбільш повно та з усіх сторін буде характеризувати стан надійності банку зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі [0].

Метою роботи є розкриття методичного забезпечення кластерного аналізу як діагностичного інструментарію антикризового управління.

Серед показників пропонованих вченими-економістами переважають фінансові коефіцієнти, які характеризують фінансову стійкість; показники, що характеризують ділову активність банку; показники ліквідності банку; показники ефективності управління банком [0].

Метод Уорда дає змогу мінімізувати внутрішньогрупову дисперсію всередині кластерів (рис. 1).

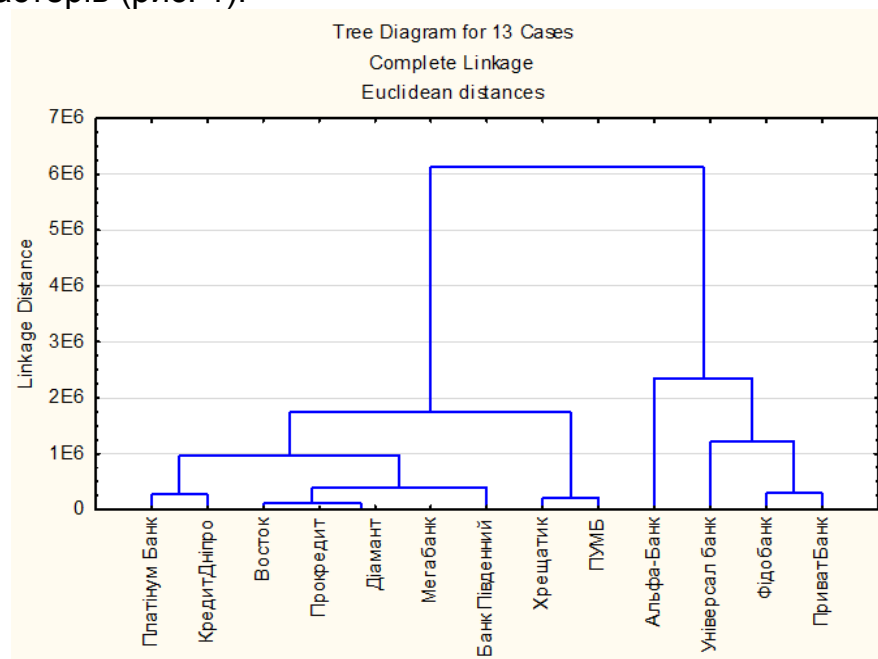

Рис. 1. Дендрограма кластеризації банків за методом Уорда за 2015 р.

Таким чином, проведений аналіз за п'ятнадцятьма банківськими установами, які є типовими представниками банківської системи України дав змогу виділити чотири кластери, які були згруповані за показниками фінансової стійкості; ділової активності банків; показниками ліквідності та ефективності управління банківською установою. В табл.1 представлені групи банків другого рівня, сформовані за результатами кластерного аналізу.

Таблиця 1

Групування банків другого рівня за результатами проведеного кластерного аналізу

Назва банку	Назва групи
ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», ПУАТ «Фідобанк», ПАТ «Універсал Банк»	Кластер банків другого рівня, які прагнуть до ефективної політики формування ресурсної бази
ПАТ «Альфа-Банк»	Кластер неефективної політики формування та повноти використання ресурсної бази банків
ПАТ «Перший Український Міжнародний Банк», ПАТ «КБ «Хрещатик»	Кластер банків, які характеризуються помірним рівнем дієвості формування ресурсної бази та незадовільною політикою їх використання
ПАТ АБ «Південний», ПАТ «Мегабанк», ПАТ «Діамантбанк», ПАТ «ПроКредит Банк», ПАТ «Банк Восток», ПАТ «Банк Кредит Дніпро», ПАТ «Платинум Банк»	Кластер банківських установ, які провадять неефективну політику формування ресурсної бази та дієву ресурсну базу з погляду повноти та ефективності її використання

Отже, процес антикризового фінансового управління банком має включати методики кластеризації банків за відповідними коефіцієнтами, що характеризують ефективність антикризових дій з метою визначення місце банку у середі інших банків та його відмінності для спроможності протистояти потрясінням на фінансовому ринку [0].

Література

1. Бас М. А. Антикризове управління банківськими установами: теоретичний аспект / М. А. Бас // Регіональна економіка. – 2011. – № 5. – С. 111 – 115.
2. Гонтар Д. Д. Оцінка впливу фінансових та нефінансових факторів на вартість банків України / Д. Д. Гонтар // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 2 (36). – С. 90 – 97.
3. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик – менеджменту в банках України // Постанова Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361.
4. Назаренко І. М. Формування та ефективність антикризовим управління банку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / І. М. Назаренко. – Херсон, 2010. – 20 с.
5. Проноза П. В. Патологические кризисные процессы в экономике Украины: монография / П. В. Проноза. – Х.: ИД «ИнжЭк», 2014. – 408 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ БАНКУ»

ВОВЧЕНКО Д.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Стабільна банківська система характеризується ефективним функціонуванням країни в цілому. Кредитні операції установ є основними джерелами отримання доходів. Тому головне завдання, що стоїть перед менеджментом комерційних банків, це ефективне управління кредитним портфелем

Під час проведення кредитних операцій комерційні установи стикаються з певним ризиком, тобто з ризиком несплати позичальником основного боргу та процентів по ньому.

Вирішенню означених питань присвячені праці відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Васюренко О. В., Гаряга Л. М., Прут М. П., Примостка Л. О., Сидоренко О. С., Спьяк Г. І., Слобода Л. А., які досліджували сутність кредитного портфелю банку, розробили методи його оптимізації.

Визначення поняття кредитного портфеля комерційного банку є важливим, оскільки від повноти й глибини розуміння сутності кредитного портфеля в кінцевому підсумку буде залежати ефективність управління даним портфелем. Вітчизняні вчені пропонують різні трактування поняття «кредитний портфель».

З точки зору організацій, що здійснюють банківський нагляд і аудит, кредитний портфель банку – це залишки коштів на балансових рахунках за короткостроковими, довгостроковими та простроченими кредитами. Його якісними характеристиками є оцінки забезпечення банком зворотності кредитів і скорочення розміру кредитних ризиків, тобто неповернення суми основного боргу за кредитом і відсотків по ньому. Аналогічне визначення дає також і Іванов В. В. На думку Лаврушина О.І, Єрмакова С.П., Масленченкова Ю.С. кредитний портфель – це сукупність виданих позик, які класифікуються на основі критеріїв, пов'язаних з різними чинниками кредитного ризику або способами захисту від нього.

Пашков А. І. визначає кредитний портфель як сукупність вимог банку за наданими позиками, включаючи до його складу міжбанківські кредити, кредити організаціям і підприємствам; кредити приватним особам.

Кредитний портфель банку – сукупність виданих банком кредитів [4].

Тому управління кредитним портфелем є необхідною частиною стратегії і тактики виживання і розвитку будь-якого комерційного банку.

Кредитна діяльність банку є одним з основних критеріїв, що відрізняє його від небанківських установ.

У світовій практиці саме з кредитуванням зв'язана значна частина прибутку банку. Одночасно неповернення кредитів, особливо великих, може привести банк до банкрутства, а в силу його положення в економіці, до цілого ряду банкрутств зв'язаних з ним підприємств, банків і приватних осіб.

Тому управління кредитним портфелем є необхідною частиною стратегії і тактики виживання і розвитку будь-якого комерційного банку.

Управління – це цілеспрямований програмований чи довільний вплив на об'єкти задля досягнення кінцевої мети за допомогою процесорів, явищ, процесів [3].

Управління кредитним портфелем – це процес, що складається із п'яти послідовних етапів: першого – вибору кредитної політики; другого – аналізу ринку кредитів; третього – формування кредитного портфеля; четвертого – перегляду кредитного портфеля; п'ятого – оцінки ефективності кредитного портфеля [2].

З точки зору якості управління кредитним портфелем банку виділяють:

1) оптимальний кредитний портфель. Оптимальність кредитного портфеля банку дає можливість реалізувати поставлені перед банком завдання економічного розвитку;

2) збалансований кредитний портфель, який за своєю структурою і фінансовими характеристиками більшою мірою відповідає ефективному вирішенню дилеми «ризик–прибутковість», тобто досягнення балансу між двома протилежними категоріями [1].

Таким чином, трактування поняття «кредитний портфель» у представлених авторів мають схожі і відмінні риси, що дає можливість їх угруповання.

Перша група авторів вважає, що кредитний портфель комерційного банку містить виключно позики або кредитні активи. Друга група трактує кредитний портфель, як класифіковану сукупність вимог і як критерій класифікації виділяють ступінь кредитного ризику. Всі представлені трактування об'єднує визначення портфеля як сукупності, але основна відмінність полягає в оцінці природи сукупності. На основі наукових підходів щодо трактування визначення сутності кредитного портфеля, сформоване власне визначення. Так, кредитний портфель – це інструмент управління кредитними операціями банківської установи, мета яких полягає у підвищенні ефективності діяльності банку на основі мінімізації ризиків .

Література

1. Андреева Г. В. Анализ моделей оценки стоимости кредитного риска за кредитными деривативами / Г. В. Андреева // Вісник КНТЕУ. – 2008. – № 4. – С. 99 –105.
2. Дмитренко, М. Г. Кредитування і контроль: навч.-метод. посіб. / М. Г. Дмитренко, В. С. Потлатюк. – К.: Кондор, 2005. – 296 с.
3. Загородній А. С. Словник банківських термінів (Банківська справа: термінологічний словник) /А. С. Загородній, О. О. Сліпущко, Г. М. Вознюк, Т. І. Смовженко. – К. : Аконті, 2000. – 609 с.
4. Про і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua.банки>.
5. Рясних Є. Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку / Є. Г. Рясних, А. А. Пономарьов, М. О. Микитин // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – Т. 1. – С. 1 – 4.

ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ МАРКОВІЦА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

ГАРНАТ Д.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Нескородева І.І.)

В умовах нестійкої економічної ситуації та слабо розвинутого, фондового ринку надзвичайно гостро стоїть питання ефективного управління фінансовими інвестиціями на підприємстві. Особливо ця проблема актуалізується для банківських та парабанківських фінансових установ, для яких інвестиційна діяльність є ключовою.

Дослідження теоретичних та практичних засад моделювання портфелів фінансових інвестицій займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Базилевич В. [1], Дамодаран А. [2], Домбровський В. [3], Шелудько В., Марковіц Г. [7], Модільяні Ф., Мозговий О., Мойсенко І., Мороз Ю., Міллер М., Пересада А., Пластун В [3]. Примостка Л. [4], Савчук В. [5], Сохацька О., Фернандес П., Шарп У [6]. та інші.

Об'єктом дослідження є використання моделей оптимізації портфелів фінансових інвестицій. Предметом дослідження є визначення шляхів ефективного використання традиційних та модифікованих моделей оптимізації портфелів фінансових інвестицій у мовах кризової ситуації в країнах з малоліквідними нерозвиненими ринками цінних паперів. Метою роботи є вивчення можливостей використання моделі Марковіца в умовах українського фондового ринку.

Модель Марковіца як оптимізаційна задача була сформована у 50-их роках Марковіцем Г. в процесі написання робіт, які було покладено в основу сучасної портфельної теорії. Модель призначена для стабільного фондового ринку. Вона базується на наступних припущеннях: транзакційні витрати відсутні; податкові ставки ігноруються; операції інвестора не впливають на рівень цін активів; активи є абсолютно ліквідними та поділяються на частини в будь-якій пропорції; очікувана дохідність цінних паперів обчислюється, як математичне очікування; стандартне відхилення дохідності активу приймається у якості міри ризику; ціни на фінансові інструменти минулих періодів повністю відображають майбутню динаміку дохідності; ризики цінних паперів пов'язані через коефіцієнти лінійної кореляції [3].

Незважаючи на це ми не виключаємо можливість ефективного використання цієї моделі в умовах українського фондового ринку. Сам Марковіц Г. у своїй Нобелівській роботі вказав одну досить цікаву рекомендацію з приводу застосування моделі. Науковець пропонував використовувати розрахункові темпи зростання для активів, на відміну від математичного очікування, як пропонувалося в класичному прикладі [7].

Відтак для ефективного використання цієї моделі пропонуємо застосовувати порівняльний та дохідний методи оцінки вартості активів. Їх використання дозволить точно та неупереджено оцінити потенціал росту акцій. В рамках цих методів пропонуємо використовувати модель

дисконтування грошових потоків на фірму (FCFF) в рамках дохідного методу.

Вільний грошовий потік для фірми (FCFF) є мірою фінансової діяльності, яка виражає чисту суму грошових коштів, який створюється для фірми після вирахування витрат, податків і змін в чистого оборотного капіталу і інвестицій віднімаються [2]. FCFF по суті є вимір рентабельності компанії після того, як всі витрати і реінвестицій. Перевагою його використання для моделі DCF є те, що він розглядає компанію як цілісний об'єкти. Вчені наполягають саме цей потік слід використовувати для компаній які мають більш менш істотну частку боргу в структурі фінансування. Розрахунковому темпу росту присвоюється ваговий коефіцієнт 0,5.

А також ринковий підхід в рамках порівняльного методу з використанням трьох мультиплікаторів (P/E, EV/EBITDA, P/S). P/E – фінансовий показник, рівний відношенню ринкової капіталізації компанії до її річного прибутку. P/S – фінансовий показник, що дорівнює відношенню ринкової капіталізації компанії до її річної виручки. Мультиплікатор EV/EBITDA являє собою відношення вартості компанії (Enterprise Value) до отриманої нею прибутку до сплати податків EBITDA. EV/FCF розраховується як відношення вартості компанії до вільного грошового потоку [5]. Для розрахунку кінцевого потенціалу росту отриманим значенням слід присвоїти ваги 0,125. Зазначена вище вибірка мультиплікаторів дозволяє різносторонньо та неупереджено оцінити будь-яку компанію, враховуючи специфіку їх діяльності.

В результаті буде отримано очікуваний темп росту, який базується на ряді припущень стосовно поточної ситуації та майбутніх перспектив ринку, а не просто базуючись на історичних тенденціях. Як показує практика даний підхід дозволяє більш точно побудувати портфель фінансових інвестицій в умовах економічної нестабільності. Таким чином приходимо до висновку, що використання моделі Марковіца може бути ефективним й в умовах нестабільних ринків що розвиваються, в даному випадку українського фондового ринку.

Література

1. Базилевич В. Д. Цінні папери [Текст]: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2012. – 1300 с.
2. Дамодаран А. Инвестиционная оценка: инструменты и методы оценки любых активов / А. Дамодаран. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2012. – 1341 с.
3. Пластун В. Л. Формування оптимального портфеля акцій «блакитних фішок» українського фондового ринку / В. Л. Пластун, В. С. Домбровський // Вісник НБУ. – 2012. – №5. – С. 50-56.
4. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2014. – 468 с.
5. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В. П. Савчук. – К. : Издательский дом «Максимум», 2011. – 600 с.
6. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли. – М.: Инфра-М, 2014. – 1028 с.
7. Markowitz H. M. Portfolio Selection / H. M. Markowitz // The Journal of finance. – 1952. – №7 (1). – С. 77–91.

ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯК ІНДИКАТОРА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

ГОЛОВАТА К.К.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

Виявлення та детальний аналіз факторів, що пов'язані та мають вплив на ефективність управління витратами на підприємствах машинобудівної галузі є необхідним етапом для подальшої розробки рекомендацій та вдосконалення наявного процесу управління витратами на підприємствах в умовах кризи. Вирішення тих проблем [1], які наявні на підприємствах машинобудівної галузі не можливе без чіткого виявлення чинників, які можуть стати ключовими у їх розв'язанні. Саме оптимізація процесу управління витратами, їх вдалий перерозподіл в залежності від задач, які має підприємство, може стати рушійним фактором у виході підприємств з кризового стану та нарощування виробництва. В процесі аналізу машинобудівної галузі були виявлені наступні проблеми: падіння темпів виробництва та реалізації продукції; зменшення і так не значних обсягів капітальних інвестицій, які йдуть на переоснащення підприємства, це свідчить про недостатність коштів на фінансування діяльності підприємств та їх неефективний перерозподіл; великі об'єми імпортованої продукції в порівнянні з обсягами експортованої, хоча потенціал для нарощування експорту продукції наявний; зменшення кількості працюючих на підприємствах – все вказує на кризове становище машинобудівного сектору промисловості, необхідність удосконалення підходів до управління витратами та впровадження нових інструментів в процес управління на підприємствах машинобудівної галузі.

Дані проблеми в своїй більшості мають проблему неефективного розподілу ресурсів наявних в підприємств, висока доля витрат йде на виробництво та формує собівартість продукції, за рахунок чого продукція підприємств має високі цінові показники та є не конкурентною в порівнянні з іноземною продукцією, яка за рахунок впровадження нових технологій та підходів у виробництві товару, з метою мінімізації його вартості, дуже виграє в конкурентній боротьбі. Витрати ж на інвестиції мінімальні, а то й зовсім відсутні, через що підприємство з кожним роком втрачає свої позиції на ринку. Саме недалекоглядність та бажання швидкого прибутку є причиною такого співвідношення витрат та наявною моделлю управління витратами в умовах кризи. Для розробки рекомендації по виходу підприємств машинобудування з кризи необхідний ґрунтовний аналіз тих показників та факторів, які впливають на управління витратами на підприємствах машинобудування в умовах кризи. В якості індикатора, для кореляційно-регресійного аналізу, що відображає ефективність управління витратами на підприємствах машинобудування обрано показник рентабельності діяльності підприємств машинобудування. Обрано показник рентабельності діяльності на підприємствах машинобудування, оскільки саме

рентабельність є відображенням ефективності управління витратами на підприємстві та реагує на їх зменшення або збільшення.

Незалежними змінними обрано: частка собівартості в сукупних витратах, частка власних оборотних коштів у покритті запасів, обертання власного капіталу, частка постійних витрат у сукупних витратах, коефіцієнт оборотності запасів підприємств машинобудування, середня кількість працівників. Остання змінна обрана, так як допускається припущення, що ефективність управління витратами на великих підприємствах нижча, ніж на малих та середніх за обсягом працівників підприємствах. Дане припущення можна підтвердити, якщо зв'язок між залежною змінною та даною буде тісним. Мета аналізу – це побудова регресійної моделі для змінної «Рентабельність діяльності» та її інтерпретація. Вихідними даними для аналізу є показники діяльності 13 підприємств машинобудівної галузі. Всі розрахунки для кореляційно-регресійного аналізу виконано в прикладній програмі STATISTICA [2]. Після проведення розвідувального аналізу наявних даних на предмет викидів, побудови матриці кореляцій, побудовано лінійну регресійну модель залежності рентабельності від змінних. Вона має такий вигляд: $Y = (-0,083932) + 0.046907 \cdot X_1 + 0.440517 \cdot X_4$.

Виходячи з результатів аналізу можна спростувати припущення, щодо більш низької ефективності управління витратами на підприємствах машинобудівної галузі, адже зміна «середня кількість працівників», хоч і не має значного впливу на результуючий показник, але коефіцієнт має позитивне значення, а з цього слідує, що зі збільшенням середньої кількості працівників рентабельність, як індикатор ефективності управління витратами, має малу, але позитивну динаміку. Але, якщо подивитись з іншої сторони, адже збільшення середньої кількості працівників, згідно з результатами таблиць кореляції, призводить до зменшення власного оборотного капіталу, а отже за цим слідує й зменшення власного оборотного капіталу у покритті запасів, а це безумовно, згідно з рівнянням лінійної регресії призводить до падіння рентабельності виробництва, як індикатора ефективності управління витратами в умовах кризи. Припущення, щодо менш низької ефективності управління витратами на великих підприємствах машинобудівної галузі, ніж на малих, вірне. Пояснювальними змінними є частка власного оборотного капіталу у покритті запасів та прибутковість активів. З результатів аналізу та рівняння регресії видно, що оцінки коефіцієнтів мають правильні знаки – рентабельність тим вища, чим більший власний оборотний капітал, та його частка у покритті запасів, і прибутковість активів. Отже, підприємства машинобудівної галузі мають розподіляти так свої витрати та направляти їх на нарощування активу, передусім на нематеріальні активи, але з умовою, що росте й прибуток, якщо прибуток має негативну динаміку, активи підприємства теж мають скорочуватись, та власних оборотних коштів у покритті запасів з метою виходу підприємства з кризи.

Література

1. Олейникова В. Ю. Проблеми машинобудування України та можливі шляхи їх подолання / Голобородько О.Ю., Олейникова В.Ю. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_AND_2010/Economics/65103.doc.htm.
2. Методи математичної статистики: Регресійний аналіз. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://epi.cc.ua/282-regressionnyi-analiz-26451.html>.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

ГОЛОЗУБОВА Ю.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

Функціонування підприємства потребує не лише його створення, ефективної діяльності, розвитку, використання ресурсів, нарощення капіталу, але й гарантування безпеки, зокрема фінансової. Фінансову безпеку розглядають як систему, яка дає змогу виявити потенційні загрози та ризики, оперативно знаходити ефективні шляхи протистояння цим загрозам, що гарантує стійкий фінансовий стан суб'єкта підприємництва, можливість подальшого розвитку та існування.

Незважаючи на значні теоретичні розробки в галузі вирішення проблеми фінансової безпеки підприємства, нині залишають невирішеними багато питань щодо забезпечення останньої та ефективного функціонування підприємства на цій основі. Констатуючи необхідність активізації фінансової безпеки підприємства в Україні, як необхідної умови стабільної економіки, варто звернути увагу на теоретичні основи цього питання.

До визначення сутності поняття «управління фінансовою безпекою підприємства» зверталися такі вчені як М. М. Єрмошенко, А. М. Ашуєв, І. А. Бланк, К. С. Горячева, О. І. Захаров, М. І. Камлик, О. А. Кириченко, У. Б. Ладичко, П. Я. Пригун, С. М. Лаптев, Л. О. Матвійчук, Н. Я. Михаліцька, ов, В. С. Сідак, О. М. Сумець та ін.

Метою роботи є дослідження теоретичних аспектів фінансової безпеки підприємств та авторське бачення даного поняття.

Поняття фінансової безпеки підприємства в найбільш загальному вигляді сформулював проф. І. А. Бланк: «Фінансова безпека підприємства є кількісно і якісно детермінованим рівнем його фінансового стану, що Забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих інтересів від проідентифікованих і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого росту в даному і перспективному періоді» [1].

Також поширеним є визначення фінансової безпеки, надане К. С. Горячевою: «Фінансова безпека – це такий фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, цілей та задач достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток усієї фінансової системи» [2].

Складовими фінансової безпеки на рівні підприємства є бюджетна, грошово-кредитна, валютна, банківська, інвестиційна, фондова і страхова фінансова безпека [3, с. 19].

Л. О. Матвійчук фінансову безпеку підприємства визначає як

«захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, їх забезпеченість фінансовими ресурсами, здатність фінансової системи підприємства забезпечити ефективне функціонування економічної системи та стале економічне зростання» [4, с. 330].

Підсумовуючи попередні визначення, фінансова безпека підприємства може бути визначена як стан найбільш ефективного використання економічних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників, які мають сприяти фінансовому розвитку підприємства [5].

Головна мета фінансової безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування на сучасному етапі та високий потенціал розвитку в майбутньому.

Узагальнюючи наведене, можна зробити висновок, що фінансова безпека – це стан найбільш ефективного використання економічних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників, які мають сприяти фінансовому розвитку підприємства.

Головною умовою розвитку підприємства в ринкових умовах, на інноваційних засадах є належний рівень фінансового забезпечення, критерієм якого виступає фінансова безпека підприємств. Виконання цієї умови дасть змогу їм ефективно функціонувати, запобігаючи банкрутству [5].

Отже, фінансова безпека суб'єктів господарювання ставить за мету забезпечення сталого економічного і фінансового розвитку, надійного захисту майна та персоналу від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз, запобігання небажаним подіям, що можуть призвести до негативних наслідків.

Література

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Изд-во «Ника-Центр». – 2004. – 784 с.
2. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2007. – № 8. – С. 65 – 67.
3. Горячева К. С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства / К.С. Горячева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: ВВП «Мрія-1» – 2010. – № 1. – С. 17 – 21.
4. Матвійчук Л. О. Методи визначення рівня фінансової безпеки підприємства / Л. О. Матвійчук // Вісник ЖДТУ. – Сер.: Економічні науки. – 2010. – № 4 (54). – С. 330 – 332.
5. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч. посібн. / М. І. Камлик. – К.: Вид-во "Атіка", 2011. – 354 с.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

ГРЕЧКО О.Ю.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

Задача управління фінансовим потенціалом банківської установи залишається однією з найбільш актуальних, бо вона взаємозалежна із здатністю банків використовувати свої можливості щодо відповідного перерозподілу вільних коштів між різними суб'єктами фінансового ринку. Особливо важлива ця задача для України, яка ввійшла у період трансформації економічних відносин, і тому традиційні підходи та методи не тільки неефективні, але й не завжди прийнятні.

Фінансовий потенціал банків був досліджений в роботах Вовк В.Я. та Вядрової Н.Г., Зимовця В.В., Комліченко О.О. та Ротань Н.В.

Метою роботи є розкриття основних засад управління фінансовим потенціалом банківського сектору української економіки.

Незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень питання методики управління фінансового потенціалу банків у сукупному фінансовому потенціалу країни залишаються недостатньо розкритими та обґрунтованими і потребують додаткового опрацювання. Це стосується формування, функціонування та використання фінансового потенціалу банківського сектору у складі сукупного фінансового потенціалу країни і є досить актуальними як із наукового, так і з практичного погляду [1]. Адже банкіри постійно шукають нові, досконаліші та привабливіші способи залучення та використання ресурсів, тим самим беручи активну участь у функціонуванні та зміцненні сукупного фінансового потенціалу України та підвищуючи стабільність як окремої банківської установи, всієї банківської системи, окремих суб'єктів економіки і країни загалом [2].

З метою покращення функціонування банку в умовах транзитивної економіки управління його фінансовим потенціалом повинно здійснюватися на основі комплексної стратегії і системного аналізу, розробленого з урахуванням усіх факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Для уточнення та розкриття сутності стратегічного підходу відносно управління фінансовим потенціалом банку запропоновано відповідну модель управління [3]. Як частини цієї моделі виділені: збалансоване проведення активно-пасивних операцій банку, взаємозалежне формування кредитних та депозитних відсотків, ефективне використання інформаційної складової.

Управління фінансовим потенціалом передбачає використання сукупності фінансових методів та інструментів з метою акумулювання фінансової складової загального ресурсного потенціалу – власних, позичених та залучених ресурсів банків [4].

Збалансоване формування фінансової бази банку передбачає раціональну структуру активів та пасивів, зваженого підходу при управлінні ризиками, впровадження нових банківських послуг та технологій. Ефективне

управління ресурсозабезпеченням банку спрямоване на досягнення певної прибутковості в поєднанні з підтриманням певного рівня ліквідності.

Для розв'язання задачі збалансованого проведення активно-пасивних операцій банку є важливим особливий підхід до планування проведення активно-пасивних операцій банку під час позитивних тенденцій у зміні обсягів залучених ресурсів і наданих кредитів. Відмітною рисою потрібного підходу є розгляд загальної задачі у вигляді низки окремих завдань, сутність яких зводиться до диверсифікованості джерел залучення ресурсів й обліку ризику проведення активних операцій на різних часових фазах. Крім того, доцільним є визначення розміщених ресурсів банку з урахуванням можливостей залучення відповідних ресурсів, які базуються на розгляді критеріїв часткової та загальної умовної прибутковості.

Процес управління фінансовим потенціалом банку передбачає використання таких фінансових методів, як формування власного капіталу (самофінансування – формування групи власників банку при первинній емісії акцій, інвестування – залучення коштів інвесторів шляхом проведення додаткових емісій акцій), депозитних коштів (депозитне фінансування) та недепозитних зобов'язань банків (кредитування діяльності банків суб'єктами економіки) [5].

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що такий підхід до реалізації процесу управління фінансовим потенціалом банку забезпечує виявлення причин виникнення зв'язків банків із зовнішнім середовищем, формування завдань щодо розробки та реалізації ресурсної стратегії, розробку оптимальної структури фінансового механізму, яка є засобом комунікації між управлінським персоналом та ринковим середовищем формування фінансових ресурсів, обґрунтування ефективності фінансових методів та інструментів, а також видів забезпечення, які формують структуру управління фінансовим потенціалом банку.

Література

1. Федосік І. М. Основні підходи до управління ресурсним потенціалом банку / І. М. Федосік // Вісник Харківського банківського інституту Української академії банківської справи НБУ. – 2011. – № 8. – С. 87 – 93.
2. Глущенко В. В. Концептуальні основи формування фінансового потенціалу суб'єктів господарювання в Україні / В. В. Глущенко // Фінансовий потенціал суб'єктів господарювання як чинник сталого розвитку ринкової економіки: матеріали Всеукр. наук. – практ. конф., 1 лют. 2013 р., Харків. – Х., 2013. – С. 13 – 25.
3. Квасницька Р. С. Потенціал банківських установ – інститутів фінансового ринку / Р.С. Квасницька // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XVI Всеукр. наук. практ. конф. (24 – 25 жовтня 2013 р.) / ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2013. – С. 47 – 48.
4. Носова О., Маковоз О. Методи оцінки економічного потенціалу суб'єктів господарювання // Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної безпеки: Кол. монографія / Кол. авт.; За ред. В.В. Глущенка. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – С. 26 – 41.
5. Глущенко В. Фінансовий потенціал суб'єктів господарювання: загрози та напрями зміцнення // Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної безпеки: Кол. монографія / Кол. авт.; За ред. В.В. Глущенка. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – С. 7 – 25.

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ БАНКУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

ДУБОСАР О.В.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Проноза П.В.)

Величина капіталу визначає обсяги активних операцій банку, розмір депозитної бази, можливості запозичення коштів на фінансових ринках, максимальні розміри кредитів, величину відкритої валютної позиції та ряд інших важливих показників, які істотно впливають на діяльність банку. Тому проблема ефективного управління капіталом банку є актуальною.

Метою роботи є висвітлення економічного змісту і особливостей побудови системи управління капіталом банку в умовах фінансової кризи.

Управління – це процес впливу на систему для переведення її в новий стан чи для підтримки її в якомусь установленому режимі [0]. Воно характеризується наявністю системи, причинного зв'язку між її елементами, керуючої і керованої підсистем, динамічного характеру системи і керуючого параметру. Вихідним, тобто початковим пунктом управлінської діяльності є формування і вибір цілей, кінцевим – їхнє досягнення.

Управління капіталом банку в умовах фінансової кризи – це процес підготовки, прийняття й реалізації рішення щодо різних видів грошових капіталів, коштів, які використовує банк у вигляді банківських ресурсів для забезпечення своєї діяльності, здійснення різноманітних банківських операцій та отримання прибутку, за допомогою комплексу послідовно здійснюваних заходів попередження, профілактики, подолання кризи, зниження рівня її негативних наслідків.

Банк повинний підтримувати визначене співвідношення між власними і залученими засобами [0].

Надмірна кількість залучених коштів підсилює ризик і підвищує потенційну погрозу неплатоспроможності банку, а також можливість потрапляння його під «контроль» інших банків і кредиторів, що може дозволити останнім впливати на поточну діяльність банку.

Роль власного капіталу досить значна для забезпечення надійності банку і ефективності його діяльності, бо він є джерелом його початкових ресурсів, засобом страхування інтересів вкладників, дозволяє банку виконувати свої зобов'язання в екстремальних ситуаціях. Значення власного капіталу банку виражається в його функціях [0]: захисна; оперативна; регулююча.

Однак, переважне формування банківських ресурсів за рахунок власного капіталу – також не краща політика для банку. Це пов'язано, насамперед, з можливістю втрати визначеною групою акціонерів контролю над банком, зниженням рівня виплачуваних дивідендів і ринкової вартості акцій. У результаті, спостерігається незбалансованість у структурі капіталу (значна питома вага власного капіталу або притягнутих засобів) може привести до погіршення показників, що характеризують діяльність банку, до зниження його іміджу на ринку грошових ресурсів.

Управління капіталом банку є основним процесом, в межах якого банки планують та реалізують свої прибутки й контролюють ризики, які притаманні їхній діяльності [0].

Механізм управління розпочинається із розробки стратегії та планування, які є основою стабільної діяльності банку для мобілізації капіталу в умовах швидкоплинної ситуації на фінансовому ринку. При управлінні власним капіталом і його регулюванні, банк повинен слідувати за обсягом капіталу, щоб він був достатнім для виконання його основних функцій, забезпечення довіри вкладників і органів контролю. Тобто сума необхідного капіталу залежить від ризику, який бере на себе банк. Якщо, наприклад, надання банком позик пов'язане з великим ризиком, необхідне збільшення капітальних резервів. Звідси випливає основний принцип достатності: обсяг власного капіталу має відповідати обсягу активів з урахуванням ступеню їх ризику.

У банківській практиці використовуються два методи управління капіталом [0]. За першим методом головним джерелом зростання капіталу є нерозподілений прибуток банку. Реінвестування прибутку – найприйнятніша і порівняно дешева форма фінансування банку, який прагне розширити свою діяльність. Такий підхід до нарощування капітальної бази дає змогу не розширювати коло власників, а зберегти існуючу систему контролю за діяльністю банку і виключити зниження доходності активів внаслідок збільшення їх кількості в обігу.

Залучення капіталу за рахунок зовнішніх джерел можливе кількома способами: емісія акцій або збільшення номінальної вартості акцій; емісія капітальних боргових зобов'язань; продаж активів та оренда нерухомості.

В умовах фінансової нестабільності спостерігається погіршення стану банківської системи. Основними причинами зниження показників банківської системи України у 2015 р. стали: зростання інфляції; масовий відтік депозитів; неефективні адміністративні рішення; різке збільшення облікової ставки; ліквідація великої кількості банків; зростання недовіри до банківської системи; зменшення коштів на коррахунках НБУ; девальвація національної грошової одиниці; неефективний менеджмент активів та пасивів окремих банківських установ [0].

Таким чином, в умовах фінансової кризи банкам необхідно звернути увагу на збереження довіри клієнтів та стійкості банку. Для підвищення рівня ліквідності банківської системи необхідно впровадити ефективну та виважену депозитну політику, а саме скасувати оподаткування доходів за вкладками, прив'язку максимальних процентних ставок винагороди із залучених депозитів (вкладів) фізичних осіб, а також обмеження отримання готівкових коштів за вкладками.

Література

1. Алексеєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики : монографія / М. Д. Алексеєнко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 276 с.
2. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 503 с.
3. Простебі Л. І. Проблеми розвитку банківської системи України та механізм регулювання її діяльності // Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. – 2014. – Том 18. Вип. 2/1. – 190 с.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОШТІВ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

КОМАР В.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Юшко С.В.)

Однією з соціально-економічних проблем в умовах ринкової трансформації економіки є формування національного ринку праці, котрий містить сукупність механізмів, які забезпечують рівновагу і координацію попиту-пропозиції на працю, купівлю-продаж робочої сили та визначення її ціни, організацію оплати праці та соціальний захист найманих працівників через систему соціального страхування. Зменшення масштабів та рівня зареєстрованого безробіття можна досягти двома шляхами – працевлаштуванням за наявності відповідного попиту на робочу силу або відмовою у реєстрації тим, хто звертається до центрів зайнятості [2].

Питанню формування коштів фондів соціального страхування велику увагу приділяють такі науковці як: Г.О. Волощук, Е.М. Лібанова, Т.П. Петрова.

Метою роботи є визначення проблем формування коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття в Україні.

Сучасний стан ринку праці країни характеризується наявністю складної ситуації щодо працевлаштування окремих соціально-демографічних груп населення, необхідністю підвищення якості професійної освіти працівників з метою підвищення рівня їхньої конкурентоспроможності відповідно сучасних умов розвитку економіки [3]. Наблизитися до вирішення даних проблем має спеціально сформована структура – Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, що створюється для управління страхуванням на випадок безробіття, акумуляції страхових внесків, контролю за використанням коштів, виплати забезпечення та надання соціальних послуг, здійснення інших функцій згідно із статутом Фонду [1]. Виконання Фондом своїх функцій неможливе без відповідних джерел формування його доходів, якими, згідно із законодавством є:

- страхові внески страхувальників;

- суми фінансових санкцій, за порушення встановленого порядку сплати страхових внесків та використання коштів Фонду, недотримання законодавства про зайнятість населення, а також суми адміністративних штрафів, накладених відповідно до закону на посадових осіб та громадян за такі порушення;

- кошти державного бюджету, що спрямовуються до Фонду;

- доходи від розміщення тимчасово вільних коштів, у тому числі резерву коштів Фонду;

- благодійні внески підприємств, установ, організацій;

- інші надходження відповідно до законодавства України [1].

Наповнення Фонду ресурсами можливе лише за умов стабільної роботи підприємств, належної оплати праці найманих працівників. Сьогодні, однак, ситуація на ринку праці кардинально змінилась. Україна відчуває

прояви фінансової кризи; похитнувся фінансовий стан підприємств; поставлена під загрозу стабільність роботи багатьох трудових колективів. Кризова ситуація та фінансові негаразди впливають на своєчасність виплати заробітної плати; на підприємствах, установах та організаціях України спостерігається скорочення заробітної плати [4].

Зазначені обставини не дозволяють Фондові отримувати необхідні доходи для повноцінного виконання своїх функцій. Виникають також і інші проблеми, зокрема імовірність нецільового спрямування та зловживання при використанні коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Такі порушення можуть мати місце як з боку працівників Фонду, так і з боку одержувачів допомоги. Так, найчастішими правопорушеннями з боку працівників Фонду є зловживання службовим становищем, використання коштів для власного збагачення. Є також непоодинокі випадки, коли одержувачі допомоги з Фонду не маючи права претендувати на виплати, тим не менш отримують їх, оскільки працюють без офіційної реєстрації трудових відносин з роботодавцем. Порушниками в даному випадку є не лише фізичні особи, що одержують допомогу з Фонду, а й фізичні та юридичні особи-працедавці.

Важливою є й інша проблема у діяльності Фонду: існуюча соціальна підтримка безробітних не стимулює громадян країни до роботи: навіть працюючи і отримувати мінімальну заробітну плату, якщо можна, не працюючи, мати ті ж надходження, іншими словами, в країні поширюються утриманські настрої, знижується мотивація до праці; скорочується активність людей у пошуку роботи, спричиняється переміщення частини працівників до армії безробітних; відбувається перерозподіл ресурсів від тих, хто дійсно бажає працювати і підвищувати свою конкурентоспроможність або організувати власний бізнес, до тих, хто, одержуючи допомогу по безробіттю, не проявляє активності у пошуку роботи.

Таким чином, на формування коштів ФСС на випадок безробіття впливає низький рівень заробітної плати в Україні, від якого залежить наповненість фонду, також при загальному збільшенні зареєстрованих платників страхових внесків зменшується кількість роботодавців, які не сплачують страхові внески, непрозорим є процес перерозподілу коштів між регіонами.

Література

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 01 серпня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>.
2. Бандур С. І. Система соціального страхування в Україні : навч. посібн. / С. І. Бандур // К. : Утвердження незалежної держави, 2013. – 345 с.
3. Юрій С. І. Казначейська система: навч. посібн. / Юрій С.І., Стоян В.І., Даневич О.С. – 2-ге вид. змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, 2014. – 818 с.
4. Соціальне страхування на випадок безробіття в Україні: фінансові аспекти [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16_kampodilsk/section_4_2011_11_15_16/socialne_strakhuvannja_na_vipadok_bezrobittja_v_ukrajini_finansovi_aspekti.
5. Офіційний сайт Державної служби зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.dcz.gov.ua.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

КОНИК В.Г.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М. А.)

Фінансові ресурси є найбільш важливим видом ресурсів для забезпечення діяльності суб'єктів господарювання. Управління фінансовими ресурсами підприємства виступає одним із головних чинників підвищення ефективності будь-якої виробничо-господарської діяльності, а від неї, у свою чергу, залежить спроможність підприємства досягати успіху на ринку. Отже саме від ефективної організації та правильного управління фінансовими ресурсами залежить функціонування, розвиток та конкурентоспроможність будь-якого підприємства на ринку.

Різні аспекти проблем управління підприємствами досліджували у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені: Балабанова І. Т., Гуманова О. А., Ковальов В. В., Кульман А, Мармуль Л. О., Мескон Х., Мішина С. В., Родіонова В. М., Стоянова О. С., Суторміна В. М. та інші. Проте в умовах динаміки трансформаційних процесів багато аспектів цієї важливої проблеми диктують потребу подальших поглиблених досліджень з метою пошуку шляхів удосконалення системи управління фінансовими ресурсами.

Метою даної роботи є узагальнення теоретичних та методичних основ щодо управління фінансовими ресурсами підприємства.

Управління фінансовими ресурсами – це процес прийняття ефективних управлінських рішень, які поєднують у собі досвід професіоналів і певні умови, що складаються в конкретний момент часу і потребують виконання оперативних і стратегічних завдань.

Так, на думку Дем'яненка М. Я., під час управління фінансовими ресурсами підприємства увага звертається на формування та використання фінансових ресурсів і головним завданням слід вважати підвищення інтенсивності та збалансованості руху фінансових ресурсів, оптимізацію їх кількісного та вартісного складу і на цій основі отримання максимальних фінансово - економічних результатів [2].

Суторміна В. М. трактує управління фінансовими ресурсами як систему принципів, методів, засобів та форм організації грошових відносин [4, с. 62], тобто автор акцентує увагу на організації грошових відносин.

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що більшість вчених розглядає управління фінансовими ресурсами як діяльність або сукупність інструментів, що здійснюють вплив на рух фінансових ресурсів підприємства. Причому метою такого управління науковці визначають: забезпечення безперервного кругообігу ресурсів; досягнення визначеного результату; зростання ефективності; максимізація прибутку.

При розгляді сутності поняття «управління фінансовими ресурсами» управління в найширшому філософсько-соціологічному плані, є особливого виду діяльність, здійснювана в різних, досить складних, матеріальних і нематеріальних системах. Суть цієї діяльності полягає в тому, щоб за допомогою цілеспрямованих дій направляти функціонування і розвиток

(якщо такий є) того або іншого об'єкта відповідно до програми, заданої суб'єктом, що управляє, не допускаючи істотних відхилень від неї, або, навпаки, забезпечувати зміну об'єкту, його стану, положення, будь-яких параметрів також відповідно до управлінської програми [1, с. 3].

Відзначимо, що управління фінансовими ресурсами підприємств трактується як [3]:

- один з найважливіших факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах;

- діяльність, що спрямована на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного «балансування»;

Управління фінансовими ресурсами може бути спрямоване на досягнення таких цілей: виживання фірми в умовах конкурентної боротьби; уникнення банкрутства і великих фінансових невдач; лідерство в боротьбі з конкурентами; збільшення ринкової вартості фірми; зростання обсягів виробництва та реалізації; збільшення прибутку; зменшення витрат; забезпечення рентабельної діяльності і т.д. [5].

В ринкових умовах господарювання управління фінансовими ресурсами підприємства слід розглядати як сукупність скоординованих та цілеспрямованих заходів і дій щодо розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із залученням, розміщенням і використанням фінансових ресурсів з метою максимізації ринкової вартості підприємства. Кінцевою метою управління фінансовими ресурсами на, має бути максимізація ринкової вартості, що забезпечує зростання добробуту власників підприємства, адже збільшення ринкової вартості є не тільки результатом зростання прибутку, зниження витрат, а й може бути результатом росту іміджу підприємства, покращення інших якісних оцінок, які передбачають довгострокове зростання ефективності його діяльності.

Література

1. Горбан А. П. Управління фінансовими ресурсами підприємства / А. П. Горбан // Економічні науки. – 2010. – № 15. – С. 25 – 27.
2. Дем'яненко М. Я. Фінансові ресурси підприємств України: теорія і практика: / М. Я. Дем'яненко, О. І. Зуєва. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 190 с
3. Джерелейко С. Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств [Електронний ресурс] / С. Д. Джерелейко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf.
4. Суторміна В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій: навч. Посібник / В. М. Суторміна, В. М. Федоров, Н. С. Рєзанова; за ред. В. М. Федосова. – К.: Либідь, 2007. – 247 с.
5. Хрущ Н.В. Аналіз та оцінка рівня прибутковості фінансових ресурсів підприємства / Н. В. Хрущ // Економіст. – 2007. – № 7. – С. 2 – 31.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА»

КРАПІВЦЕВА Г.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

Проблема фінансової стійкості підприємства останнім часом стоїть у центрі уваги сучасних наукових досліджень. Аналіз напрацювань у цій сфері ідозволяє зробити висновок, що дослідження зосереджуються лише на окремих напрямках без їхнього синтезованого подання.

Теоретичним підґрунтям для розгляду сутності фінансової стійкості підприємства є наукові розробки західних та вітчизняних економістів з проблем фінансового менеджменту в цілому й управління структурою капіталу зокрема.

Окремі теоретичні та методичні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємства, що розглядаються в наукових працях провідних науковців України: І.О. Бланка, Т.Є. Унковської, Н.М. Ушакової, Д. Ірвіна, О.В. Єфімової, Т.Р. Карлина, В.В. Ковальова, М.Н. Крейніної, О.С. Стоянової, А.Д. Шеремета та інших, не містять достатнього інструментарію управління фінансовою стійкістю підприємства та питання формування цілісного процесу управління нею поки що залишається відкритим, що поглиблює актуалізацію дослідження в цьому напрямку.

Вітчизняні та зарубіжні економісти трактують фінансову стійкість лише як оптимальне співвідношення між власним та залученим капіталом, та відносять до групи показників фінансової стійкості виключно коефіцієнти, які характеризують структуру джерел коштів та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів [1].

Фінансова стійкість – головний компонент загальної (економічної) стійкості підприємства; формується у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства; є результатом взаємодії всіх елементів фінансової системи, відносин підприємства з його контрагентами;

Управління фінансовою стійкістю підприємств є системою принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів, їх формуванням і розподілом, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності, а також забезпечення та підтримання фінансової рівноваги підприємства [5].

Більшість вчених розглядає управління фінансовою стійкістю на мікрорівні як діяльність або методичний інструментарій, що здійснюють вплив на діяльність підприємства. Причому метою такого управління науковці визначають: забезпечення безперебійної діяльності підприємства, розвиток фінансових відносин або самого підприємства, відновлення фінансової рівноваги або фінансової стійкості, забезпечення достатніми джерелами фінансування, збереження задовільного фінансового стану, зростання вартості підприємства тощо [2].

Управління фінансовою стійкістю підприємства спрямоване на вирішення таких основних завдань .

1. Своєчасна діагностика передкризового фінансового стану підприємства та прийняття необхідних превентивних заходів щодо попередження фінансової кризи. Це завдання реалізується шляхом здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємства та факторів внутрішнього й зовнішнього середовища, що здійснюють найбільш істотний вплив на результати господарської діяльності [4].

2. Усунення неплатоспроможності підприємства. В окремих випадках реалізація тільки цього завдання дозволяє уникнути поглиблення фінансової кризи та отримати необхідний запас часу для реалізації інших заходів із забезпечення фінансової стійкості [6].

3. Мінімізація негативних наслідків кризових явищ на підприємстві. Це завдання реалізується шляхом закріплення позитивних результатів виведення підприємства зі стану фінансової кризи та стабілізації якісних структурних перетворень його господарської діяльності з урахуванням її довгострокової перспективи. Ефективність заходів щодо подолання негативних наслідків кризових явищ оцінюється за критерієм мінімізації втрат ринкової вартості підприємства у порівнянні з докризовим її рівнем [3].

Управління фінансовою стійкістю підприємства становить систему заходів щодо розробки і реалізації принципів і методів управлінських рішень стосовно формування такого стану фінансових ресурсів, який би забезпечив підприємство постійним зростанням прибутку, платоспроможністю та кредитоспроможністю. Воно спрямоване на досягнення платоспроможності підприємства в короткостроковому та довгостроковому періодах, забезпечення наявності грошових коштів для оплати поточних зобов'язань, фінансових ресурсів для розвитку, забезпечення ліквідності підприємства, а також забезпечення фінансової безпеки підприємства, його фінансової гнучкості та фінансову стабільність, досягнення фінансової рівноваги підприємства в довгостроковому і короткостроковому періодах.

Література

1. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – №3 – С. 117 – 126.
2. Гнеушева І. Сучасні підходи до визначення та оцінки фінансової стійкості підприємства / І. Гнеушева, Д. Русских // Економічний аналіз. – 2012. – Випуск 8. Частина 2. – С. 86 – 90.
3. Домбровська Л. В. Зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом оптимізації структури капіталу / Л. В. Домбровська // Ефективна економіка. – 2014. – № 2. – С. 203.
4. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2011. – 880 с.
5. Соловйова Н. І. Основні компоненти фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств / Н. І. Соловйова // Економіка АПК. – 2004. – Ст. 7. – С. 81 – 89.
6. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Л. А. Суліменко. – [5-те вид., доп.]. – Житомир : ЖОО ГО "Спілка економістів України", 2012. – 609 с.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ БАНКУ

ЛАНТУХ О.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

В кожного банку є основна мета – отримання максимального розміру прибутку за умови його стабільного положення та довгострокового функціонування на ринку. Тому є велика необхідність в ефективному управлінні прибутком банку. Банківська діяльність – це комплекс взаємопов'язаних господарських процесів, які залежать від численних факторів. Відтак обсяг сформованого прибутку та рівень прибутковості визначається як внутрішніми (ендогенними), так і зовнішніми (екзогенними) факторами [2]. На сьогоднішній день ще не склалася чітка класифікація факторів, що впливають на формування прибутку банку.

Актуальність даної теми полягає в тому, що в нестійких сучасних економічних умовах необхідно раціонально проводити планування рівня доходів та витрат банку, оптимально та доцільно їх використовувати, щоб в кінцевому результаті досягнути основної мети діяльності будь-якої банківської установи максимізації прибутку [6]. Для того, щоб здійснювати управління прибутком, слід спочатку визначитися із тим, які саме фактори на нього впливають та систематизувати класифікаційні ознаки факторів.

Наприклад, на думку Криклій О.А. [3], доцільною є класифікація, коли фактори поділяються на внутрішні і зовнішні, які, в свою чергу, відповідно складаються з соціальних, економічних, ринкових та адміністративних.

Соціальні фактори – це фактори, які забезпечують якісне обслуговування клієнтів за рахунок ефективної роботи персоналу (підвищення кваліфікації персоналу, поліпшення умов праці, життя працівників банку).

До економічних факторів належать удосконалення банківських технологій, зменшення ризику діяльності, підвищення ефективності використання банківських ресурсів та інше.

Адміністративні фактори виражаються впливом державного регулювання, до яких можна віднести: податкову систему держави, фінансову та грошово-кредитну політику НБУ.

До ринкових факторів відносять фазу економічного розвитку країни, рівень конкуренції на ринку, попит і пропозицію на кредит, ціну на кредитні ресурси, рівень довіри населення до банківської системи та рівень їх доходів, структуру ринку та інше.

На сьогодні основними внутрішніми факторами, що впливають на прибуток банків України є:

- помірне нарощення банками активів та зобов'язань;
- загострення конкурентної боротьби за залучення вільних ресурсів на внутрішньому ринку;
- розвиток та більш широке використання альтернативних каналів продажу банківських продуктів;

- якість управління формуванням та використанням ресурсів банку, які б забезпечували достатній рівень надійності, ліквідності та рентабельності;
- рівень маркетингової політики (конкурентоспроможність банківських послуг, удосконалення технологій, ефективність цінової політики);
- нераціональна кредитна політика та ризикова діяльність, яка призводить до негативної діяльності банку та неможливості пристосування до нестабільної економічної ситуації в країні [1].

У результаті опрацьованого матеріалу сформовано визначення про те, що фінансову стійкість частково прирівнюють до прибутковості банку. Запропоновані визначення сутності прибутку дають можливість стверджувати, що прибуток від діяльності банку може підвищити рівень його фінансової стійкості, оскільки, з одного боку йде на покриття збитків, а з іншого є нарощуванням капіталу.

Враховуючи специфіку банківської сфери необхідно оцінювати періодичність, джерела та розміри прибутку та забезпечувати його стабільний рівень. З огляду на досліджуване поняття, потребує уваги й раціональний розподіл прибутку між його капіталізацією [5]. Слід також звернути увагу на те, що для ефективної та прибуткової роботи банку необхідно розробити власну систему управління рівнем та розміром прибутку, яка має врахувати зміну факторів зовнішнього середовища, форм організацій, ресурсного потенціалу, фінансового стану та інших параметрів функціонування банку [4].

Отже, провівши аналіз літератури та наукових праць фахівців та спеціалістів в галузі банківської справи, можна спостерегти негативний факт: не зважаючи на високий рівень розвитку науки в сфері банківської справи, досі не має узагальненої та універсальної системи класифікації факторів, які мають вплив (суттєвий чи відносний) на процес управління прибутком банку. Цей факт може бути зумовлений тим, що кожна окремо взята банківська установа самостійно вибирає вид діяльності та сферу в якій буде працювати (надання кредитів, обслуговування депозитних рахунків, надання послуг фізичним та юридичним особам, страхування). А це означає, що залежно від обраного виду діяльності, на рівень та процес управління прибутком можуть діяти ті чи інші фактори (чинники), що впливають позитивно (збільшення рівню прибутку) чи негативно (збитки).

Література

1. Вольська С. П. Аналіз та шляхи підвищення прибутковості діяльності банку // Фінанси, облік і аудит. – № 15. – 2010. – С. 23 – 32.
2. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Варгуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2003. – 599 с.
3. Криклій О. А. Управління прибутком банку: монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008.
4. Мороз Н. В. Шляхи підвищення прибутковості банківський установ України / Мороз Н. В., Мороз Т. П.: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6582/1/42.pdf>.
5. Нестеренко Ж. К., Зоря І. В. Удосконалення методики обліку і аналізу доходів та витрат комерційного банку // Економічний простір. – № 48/2. – 2011. – С. 119 – 120.
6. Рибак О. Шляхи підвищення прибутковості банківського сектору в умовах нестабільного зовнішнього середовища: [електронний ресурс].

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

МАКАРЕНКО А.В.

(науковий керівник – к. е. н, доц. Кіна М.О.)

Проблема забезпечення та зміцнення фінансової стійкості банків не породжена сьогоденням, вона має корені й у минулому, є складною та до кінця не розв'язаною. Вона існує у розвинених країнах ринкового типу та набула загальнонаціонального значення і для України, що значною мірою зумовлено специфікою розвитку вітчизняних банків.

На сьогодні важливе не тільки швидке зростання активів, а й зміцнення фінансової стійкості банку, його наміри залишатися на ринку довго. Над розв'язанням окремих аспектів формування та управління фінансовою стійкістю працюють науковці різних країн, в тому числі й в Україні, а саме: Дж. Синки, П.С. Роуз, О. Бліндюк, І.М. Васькович, А.П. Вожжов, В. Вітлінський, Л.В. Давидова, В.М. Кочетков, С.В. Кулькова, Р.П. Панова, О. Пернарівський, А.Ю. Петров Л.О. Примостка та інші вчені.

Проте слід відмітити, що системні наукові розробки даної проблеми потребують доопрацювання в умовах регулювання сталого розвитку банківської системи в умовах глобалізації.

Метою роботи є проведення досліджень стосовно визначення складових фінансової стійкості банку та можливих шляхів її управління та удосконалення в Україні.

Основними цілями є: визначення основних чинників і передумов, які сприяли широкій реалізації головних банківських ризиків в умовах кризи; дослідження впливу фінансово-економічної кризи на фінансову стійкість вітчизняних банків; розгляд способів і напрямів відновлення фінансової стійкості на посткризовому етапі розвитку [1].

Для забезпечення фінансової стійкості банк повинен мати гнучку структуру капіталу, вміти організувати його кругообіг з постійним перевищенням доходів над витратами з метою збереження платоспроможності та створення умов для свого розвитку. Саме тому ефективне управління та забезпечення власної фінансової стійкості в умовах економічної глобалізації має бути обов'язком та основним стратегічним завданням кожного банку [2, 3].

Суттєвий вплив на стійкість банківських установ має грошово-кредитна політика НБУ. Відповідна спрямованість грошово-кредитної політики відображалася у динаміці показників грошової пропозиції та облікової ставки. Збільшення мінімального розміру обов'язкових резервів з 5% до 7% з за довгостроковими коштами і вкладками в іноземній валюті зменшує кредитні можливості банку, проте зміцнює його фінансову стабільність. НБУ в період кризи спрямовував свої зусилля на забезпечення своєчасності проведення банками розрахунків, зменшення відпливу коштів з банківської системи та збалансування ситуації на валютному сегменті ринку [4].

На фінансову стійкість банківської системи впливає безліч факторів, які, залежно від якісних і кількісних характеристик їх впливу, мають як

позитивне, так і негативне значення. До стимуляторів відносять фактори, високі значення яких бажані з економічної точки зору та свідчать про сприятливі умови для підвищення рівня конкурентоспроможності банку. До дестимуляторів належать фактори із протилежними якостями. Однак внаслідок орієнтації банків на обслуговування певних цільових сегментів ринку банківських послуг, одні й ті самі фактори можуть бути як стимуляторами, так і де стимуляторами [5].

Отже, фінансова стійкість є головною умовою банку для здійснення своєї діяльності. Саме вона є рушійним елементом побудови банківської системи України в цілому. Фінансово стійкий банк – це банк, що прогресивно розвивається та демонструє позитивну динаміку при допустимих ризиках та ефективності, для якого характерним є пропорційне і збалансоване зростання його системоутворюючих компонент – капіталу, ліквідності, активів, фінансового результату, при цьому випереджаючі темпи зростання капіталу і ліквідності можуть свідчити про зростання потенціалу фінансової стійкості банку.

Література

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : [підручник] / О.Я. Базилінська. – К. : ЦУЛ, 2011. – 328 с.
2. Глосарій банківської термінології / Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
3. Дзюблюк О.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: [монографія] /О.В. Дзюблюк, Р.В. Михайлик – Тернопіль, 2009. – 257 с.
4. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступ у режимі: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Мороз Н.В. Шляхи підвищення прибутковості банківських установ України / Н.В. Мороз, Т.П. Мороз // Управління у сфері фінансів, страхування та кредиту : тези та доповіді всеукраїнської науково-практичної конференції. – Л.: Львівська політехніка, 2009. – С. 114 – 117.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ОГОРОДНЯ О.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Капітал є однією з фундаментальних економічних категорій, сутність якої наукова думка досліджує протягом багатьох століть.

Вихідним моментом у процесі наукового дослідження капіталу підприємств як економічної категорії має бути визначення поняття «капітал підприємства». Капітал підприємства відбиває процес створення, розподілу, використання і відтворення фінансових ресурсів як у масштабах окремого підприємства, так і держави в цілому. У зв'язку з цим, управління капіталом підприємства на основі залучення і ефективного використання позикових коштів на основі оптимізації його структури є однією з важливих функцій, яка спрямована на забезпечення досягнення високих кінцевих результатів господарської діяльності кожного підприємства [1].

Актуальним теоретичним і практичним питанням фінансової структури капіталу присвячені роботи таких науковців, як Бланк І.В., Бичкова Н.В., Боронос В.Г., Варічева Р.В., Костаневич Н.І., Кочкодан В.Б., Нужна О.А., Поддєрьогін В.М., Сорока Р.С., Терещенко О.О., Ярошук О.В. [1].

Метою роботи є розкриття сутності та змісту управління структурою капіталу та аналіз підходів до її визначення.

Структура капіталу – спеціальне логічне поняття, введене в сучасний фінансовий аналіз для позначення комбінації джерел позикового і власного фінансування, яка прийнята в підприємства для реалізації її ринкової стратегії. Склад капіталу підприємства – це сукупність створюючих його елементів, а структура – співвідношення даних елементів [3].

Неефективна структура капіталу підприємства у підсумку спричинює нестачу фінансових ресурсів, втрату фінансової стійкості та руйнування ефекту синергії діяльності, що тягне за собою появу інших факторів кризового стану підприємства [4].

Виділимо основні ознаки наявності ефективної структури капіталу на підприємстві:

- інтенсивний розвиток підприємства;
- безперервний виробничий процес;
- висока швидкість обороту капіталу;
- баланс між дохідністю капіталу та ризиками, що приймає на себе підприємство;
- показник рентабельності інвестованого капіталу вищий за середньозважену вартість капіталу підприємства;
- підвищення вартості підприємства з кожним наступним періодом.

Управління капіталом здійснюють через систему принципів і методів розробки управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання [5].

Ефективність діяльності підприємства значною мірою залежить від рівня розвитку системи управління його капіталом. Управління капіталом передбачає вплив на його обсяг і структуру, а також джерела формування з метою підвищення ефективності його використання.

Управління капіталом має суттєві відмінності в різних організаційно – правових формах підприємств. Ці особливості, у першу чергу, пов'язані зі специфікою формування ресурсів, мірою відповідальності по наслідкам фінансово – господарської діяльності, порядком розподілу прибутку і організації взаємовідносин із бюджетом [2].

Метою управління капіталом, як власним, так і залученим є підвищення рентабельності і, як наслідок, збільшення прибутку підприємства. Саме тому в процесі управління капіталом головним є проведення фінансового аналізу структури капіталу, який буде враховувати особливості діяльності підприємства, який визначатиме недоліки в управлінні і дасть змогу проаналізувавши ситуацію розробити управлінські рішення [4].

Процес управління структурою капіталу ґрунтується на певному механізмі, який являє собою систему основних елементів та функцій, що регулюють процес розроблення та реалізації управлінських рішень у цій галузі.

Структура управління капіталом підприємства передбачає управління: власним капіталом полягає у визначенні та реалізації політики щодо формування власного капіталу за рахунок зовнішніх та внутрішніх джерел;

залученим капіталом полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких внутрішніх джерел, як додаткові внески учасників, випуск акцій тощо;

позиченим капіталом полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких зовнішніх джерел, як банківський кредит, товарний кредит, емісія облігацій тощо;

оптимізація структури капіталу [4].

Прийняття управлінських рішень з управління структурою капіталу – це процес пошуку оптимального рішення щодо вибору між рівнем ризику і прибутковістю. Таким чином, метою управління структурою капіталу є мінімізація витрат у разі залучення довготермінових джерел фінансування і забезпечення максимального ефекту від вкладених грошових коштів, тобто її оптимізація щодо конкретного суб'єкта господарювання.

Література

1. Костаневич Н. І. Структура капіталу та її вплив на результати діяльності підприємства / Н. І. Костаневич, Т. С. Заєць // Економічний простір. – 2013. – № 78. – С. 233 – 241.
2. Афанасьєв А. Планування структури капіталу / А. Афанасьєв // Банківська справа : наук.-практ. журнал. – 2000. – № 2. – С. 23 – 27.
3. Золотаренко В. О. Функціонально-структурна модель управління структурою капіталу підприємства / В. О. Золотаренко // Управління розвитком – 2011. – № 1 (98). – С. 147 – 150.
4. Яремко І. Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій : монографія / І. Й. Яремко. – Л. : Каменярь, 2009. – 176 с.
5. Городня Т. А., Стефанюк О. Р. Сучасна стратегія управління капіталом підприємства / Т. А. Городня // Науковий вісник НЛТУ. – 2008. – Вип.18.10. – С. 250 – 253.

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ ПРИЛАДОБУДУВАННЯ, ЕЛЕКТРОННОЇ ТА ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ ЗА ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ

ОЛІЙНИК В.В.

(науковий керівник – к.е.н., проф. Журавльова І. В.)

Проблема кластеризації підприємств приладобудування, електронної та електротехнічної промисловості України має дуже важливе теоретичне та практичне значення. В науковому плані важливість її зумовлена тим, що дослідження цього питання дає змогу знайти кращі джерела формування капіталу підприємств, що у підсумку дозволить спрямувати зусилля підприємств на більш раціональне використання капіталу у довгостроковому періоді. Практичну актуальність вказаної проблематики підтверджує той факт, що кластеризація, як свідчить досвід індустріально-розвинутих країн, сприяє розвитку спеціалізації та посилює поділ праці, оскільки в рамках кластерів підприємства отримують можливість забезпечити більші масштаби виробництва, створити власну матеріальну інфраструктуру, відстоювати свої інтереси на місцевому рівні, брати участь у великих інвестиційних програмах [0].

Дана проблематика була відображена у працях таких вчених: В. Базилевича, Б. Кваснюка, Д. Лук'яненка, І. Новицького, Є. Савельєва, В. Савченка, С. Соколенка, А. Філіпенка. Водночас, в українській науковій літературі не існує цілісного дослідження проблем кластеризації підприємств приладобудування, електронної та електротехнічної промисловості, недостатньо повно розкрито причинно-наслідкові залежності та наслідки формування і управління капіталу підприємств приладобудування, електронної та електротехнічної промисловості. Отже, дана проблема потребує подальшого дослідження.

Метою роботи є здійснення кластерного аналізу та аналізу управління капіталом на підприємствах приладобудування, електронної та електротехнічної промисловості України.

Сутністю кластерного аналізу є здійснення класифікації об'єктів дослідження за допомогою численних обчислювальних процедур. В результаті цього утворюються «кластери» або групи дуже схожих об'єктів. На відміну від інших методів, цей вид аналізу дає можливість класифікувати об'єкти не за однією ознакою, а за декількома одночасно. Методи кластеризації необхідні для виявлення структури в даних, яку нелегко знайти при візуальному обстеженні або за допомогою експертів [0].

У якості даних для аналізу було обрано 10 підприємств приладобудування, електронної та електротехнічної промисловості України та 8 показників, які характеризують їх капітал, такі як: коефіцієнт автономії, рентабельність капіталу, рентабельність власного капіталу, капіталовіддача, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт довгострокового залучення коштів, коефіцієнт оборотності власного капіталу та коефіцієнт оборотності капіталу. Задля виділення правильної кількості кластерів серед

10 аналізованих підприємств у середовищі Statistica було побудовано дендрограму класифікації за методом Уорда. Ця стратегія використовує методи дисперсійного аналізу для оцінки відстаней між кластерами, мінімізує суму квадратів для двох гіпотетичних кластерів, які можуть бути сформовані на кожному кроці процесу кластеризації. Метод вважається ефективним, але намагається створювати кластери малого розміру [0]. З дендрограми Уорда видно, що усі підприємства поділилися на 2 кластери. До 1 кластеру увійшли такі підприємства як ПАТ «Електромашина», ПАТ «Одескабель» та ПАТ «Запорізький кабельний завод». До 2 кластеру увійшли такі підприємства як: ПАТ «Завод «Південкабель», ПрАТ «Завод «Трансзв'язок», ПАТ «ХЕМЗ-ІРЕС», ПрАТ «Азовкабель», ПАТ «Світлотехніка», ТОВ «Українські системи кабельних трас» та ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш». Найменша евклідова відстань між підприємствами ПрАТ «Завод «Трансзв'язок» та ПАТ «Завод «Південкабель», яка дорівнює 0,41. А найбільша відстань між підприємствами ПАТ «Електромашина» та ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш», яка складає 9,71. Отже, найменша відстань складається між підприємствами, які увійшли в один кластер, а найбільша відстань між підприємствами різних кластерів.

Скориставшись методом К-середніх та поділивши всі підприємства на три кластери, до першого кластеру увійшли ПАТ «Електромашина» та ПАТ «Запорізький кабельний завод». До другого кластеру належать ПАТ «Завод «Південкабель», ПрАТ «Завод «Трансзв'язок», ПАТ «ХЕМЗ-ІРЕС», ПрАТ «Азовкабель», ПАТ «Одескабель», ПАТ «Світлотехніка». А до третього кластеру увійшли ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш» та ТОВ «Українські системи кабельних трас».

Отже, виходячи з кластеризації до першого кластеру відносяться підприємства, які характеризуються високою ефективністю вкладень у діяльність підприємств. Дані підприємства максимальною мірою використовують кожен грошову одиницю вкладених власниками коштів, майже не використовують довгострокових кредитів та переважно користуються короткостроковими позиками. Більшість з підприємств, які потрапили до другого кластеру не використовують довгострокові позики, здійснюють свою діяльність за рахунок власного капіталу та короткострокових займів, характеризуються не високою, але постійною прибутковістю, фінансовою незалежністю, високою ефективністю використання капіталу та максимальною мірою використовують кожен грошову одиницю вкладених власниками коштів. Підприємства 3 кластеру фінансово не стійкі та не стабільні і залежні від зовнішніх кредиторів, забезпечують свою діяльність за рахунок довго- та короткострокових позик, переважно характеризуються збитковою діяльністю.

Література

1. Швед Т. В. Розвиток кластерів в Україні як фактор відновлення економічного зростання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enuftir.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5241/1/2.pdf>.
2. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. / Г. І. Купалова. – К., 2008. – 639 с.
3. Климчук В. О. Кластерний аналіз: використання у психологічних дослідженнях. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/3297/1/9.pdf>.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ З ВИКОРИСТАННЯМ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ

ОРУДЖОВ А.О.

(Науковий керівник - к.е.н., доц. Нескородева І.І.)

Сучасні умови розвитку банківської системи України, зумовлені структурними диспропорціями в економіці та її фінансовому секторі, наслідком яких є постійне збільшення обсягів проблемних позичок та резервів за ними, відсутність зовнішніх інвестицій, проблеми з запозиченням ресурсів на внутрішньому ринку, що посилюють конкуренцію на ринку банківських послуг та свідчать про необхідність підвищення конкурентоспроможності банків. Ефективне вирішення зазначених проблем залежить від створення відповідних умов як для розвитку економіки, так і для банківського сектору. Тому виникає необхідність провести аналіз конкурентного середовища банків, результати якого дозволять визначити умови та цілі подальшого розвитку як окремого банку, так і банківської системи, та побудувати ефективну конкурентну стратегію.

Для аналізу даних, які містять інформацію про вибіркові об'єкти, використовується метод багатомірного статистичного дослідження, або кластерний аналіз, до якого належать збір даних та упорядкування їх в порівняно однорідні, схожі між собою групи.

Мета кластерного аналізу полягає в пошуку наявних структур, що виражається в утворенні груп схожих між собою об'єктів – кластерів [1].

Вивченню проблем розвитку банківської сфери та економіки в цілому на основі формування кластерної стратегії в різний час були присвячені роботи таких вчених, як: М. Кропивко, С. Мочерний, С. Соколенко, та інших фахівців у площині кластеризації [2; 3]. Значний внесок у дослідження кластерної міжбанківської взаємодії, зокрема питань, що стосуються їх організаційного та фінансового забезпечення, зробили зарубіжні вчені: Є. Дахмен, М. Тодаро, І. Толенадо. Проте дослідження кластерних структур у вітчизняній банківській сфері мають фрагментарний характер, питання розподілу банків методом кластерного аналізу для ефективного аналізу доходів і витрат є недостатньо вивченими та потребують подальших досліджень.

Для подальшого аналізу було розроблено кластеризацію банків на групи залежно від доходів та витрат, використавши ієрархічний агломеративний та ітеративний методи. Для аналізу обрано 10 банків України з усіх груп за класифікацією НБУ, як критерії кластеризації відібрано чистий процентний дохід, депозити, кредити та заборгованість клієнтів, статутний капітал. До проведення класифікації було перевірено, які ознаки значно впливатимуть на результати класифікації.

Після проведення стандартизації, була представлена класифікація обраних банківських установ та виявлені кластери на вертикальній дендрограмі. Вид дерева класифікації обирається суб'єктивно. На рис. 1. показано вертикальне дерево класифікації банківських установ.

На дендрограмі також відображені відстані, на яких відбулося об'єднання елементів (банків) у кластери, міра відстаней і кількість оброблених випадків.

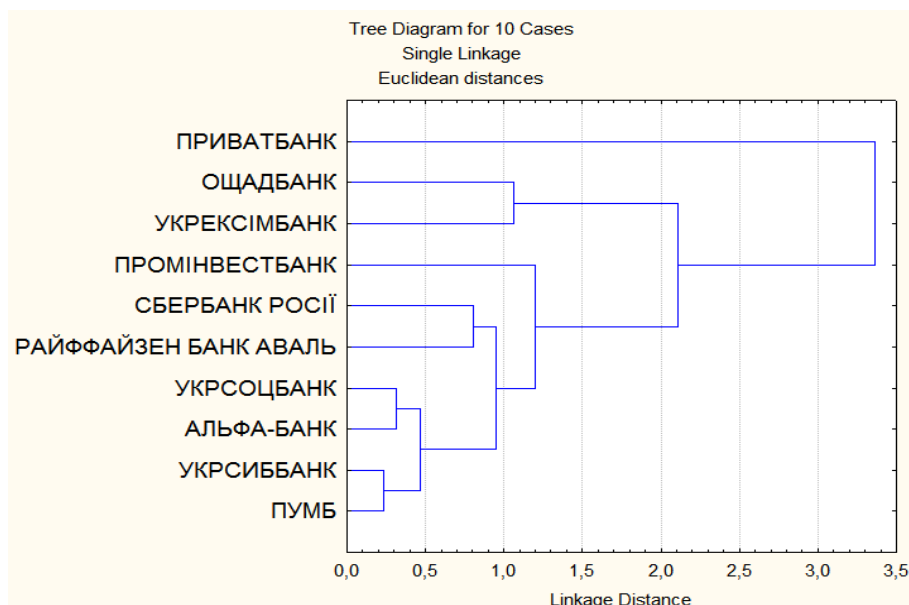

Рис.1. Вертикальна дендрограма

Для подальших розрахунків у дипломній роботі було обрано наступні банківські установи, які входять до 5-го кластеру, де знаходиться банк «Укрсоцбанк», «Альфа-банк», «Пумб» та «Укрсиббанк».

Даний кластер має наступну характеристику: банки мають невисокі значення по всім показникам, рівень вкладів (депозитів) має від'ємне значення, також рівень прибутку знаходиться біля критичного показника «0».

У подальшому аналізі необхідно визначити шляхи підвищення даних показників та здійснити пошук нових методів покращення ситуації.

Література

1. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / О. В. Васюренко. – К.: Академія, 2009. – 317 с.
2. Кропивко М. Ф. Концептуальний підхід до кластерної організації та управління / М. Ф. Кропивко // Економіка. – 2010. – № 11. – С. 3–9.
3. Масленченков Ю. С. Факторный анализ доходов и расходов коммерческого банка / Ю. С. Масленченков // Бизнес и банки. – 2009. – № 30. – С. 19–22.
4. Осташ С. Деякі аспекти прибутковості та фінансової стійкості комерційного банку / С. Осташ // Вісник НБУ. – 2001. – № 2. – С. 47–49.
5. Радковская Н. П. Методологические подходы к управлению прибылью коммерческого банка / Н. П. Радковская // Банковский менеджмент. – 2006. – № 1. – С. 20–25.
6. Рибалка О. О. Підходи до управління прибутком банку / О. О. Рибалка // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 11. – С. 161–165.
7. Савчук В. П. Управление прибылью и бюджетирование / В. П. Савчук. – 2-е изд. – М. : БИНОМ, Лаборатория знаний, 2007. – 432 с.
8. Соколенко С. І. Кластери в глобальній економіці : наук. вид. / С. І. Соколенко. – К. : Логос, 2010. – 848 с.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

ПОПОВ В.Є.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Олійник Т. В.)

В сучасних умовах економіки України підвищуються відповідальність і самостійність підприємств у виробленні і прийнятті управлінських рішень по забезпеченню ефективності їх діяльності [1]. Особливо важливим і практично значущим для забезпечення функціонування діяльності суб'єктів господарювання та запобігання їх банкрутству є систематичне і якісне управління фінансовою діяльністю, зокрема, управління фінансовими результатами діяльності підприємства [2]. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства повинно базуватися на: виявленні тенденцій зміни абсолютних показників прибутку, на основі звіту про фінансові результати, аналізі операційних витрат; розрахунку показників прибутковості (рентабельності) та вивченні їх у динаміці [3].

Процес управління фінансовими результатами діяльності підприємства проводять у двох аспектах. У першому аспекті управління фінансовими результатами оцінюють як ступінь досягнення кінцевої мети та визначення ефективності в ході виробничо-фінансової діяльності [2]. Другий аспект передбачає визначення пріоритетів вкладення капіталу за видами діяльності, за масштабами у стратегічному і тактичному вимірах, які дають максимальний приріст після кінцевої стадії управління фінансовими результатами [1]. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства – це стратегія його фінансового стану, який допомагає виявити недоліки, виявити та мобілізувати внутрішньогосподарські резерви, збільшити доходи та прибутки, зменшити витрати виробництва, підвищити рентабельність, поліпшити фінансово-господарську діяльність у цілому.

Отже, управління фінансовими результатами діяльності підприємства – це прояв ефективності роботи суб'єкта підприємницької діяльності. В сучасних умовах господарювання, сутність управління фінансовими результатами пристосовується до процесу вивчення, порівняння, виявлення, фіксації проблем змісту і відображення в обліку господарських операцій та вжиття заходів для їх розв'язання, усунення порушень, попередження в подальшому [2].

Література

1. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Ванькович // *Фінанси України*. – 2012. – № 3. – С. 117 – 128.
2. Бланк І. А. Основи фінансового менеджмента. Т. 2 / І.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2010. – 487 с.
3. Вістус Г.А. Управління фінансовими результатами. Т. 3 / Г.А. Вістус. – К.: Київ-Центр, 2011. – 490 с.
4. Плінтус С.М. Фінансовий результат підприємства. Т. 5 / С.М. Плінтус. – К.: Київ-Центр, 2012. – 625 с.

ПРИНЦИПИ, ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

ПУЛЬНА Н. П.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Кіна М.О.)

В світовій практиці кредитний портфель банку є одним із найризикованіших напрямів і найвагоміших компонентів структури відсоткових доходів. На сьогодні існують певні труднощі діяльності банків, пов'язані зі збільшенням частки ненадійних кредитів серед наданих. Для поглиблення розуміння ролі кредитного портфеля у діяльності банку необхідно визначити принципи, завдання та методи, за допомогою яких відбувається його управління в банку. Саме тому обрана тема є досить актуальною.

Дослідженням основних наукових підходів до трактування сутності кредитного портфелю з виділенням його ролі при здійсненні операцій з кредитування, місця у загальному обсягу операцій займалися вітчизняні і закордонні вчені, зокрема В. Васюренко, А. Герасимович, Л. Примостка, М. Савлук, П. Чуб, Є. Рясних та інші.

Управління кредитним портфелем банку було визначено як процес, спрямований на забезпечення раціонального співвідношення дохідності та надійності портфеля. П. Чуб [2] визначає це поняття як процес та поділяє його на п'ять послідовних етапів: вибору кредитної політики; аналізу ринку кредитів; формування кредитного портфеля; перегляду кредитного портфеля; оцінки ефективності кредитного портфеля.

Управління кредитним портфелем передбачає виконання основних завдань, серед яких є:

- забезпечення максимального рівня дохідності кредитного портфеля та акціонерного капіталу банку при мінімальному рівні ризику;

- забезпечення зваженого та оптимального використання кредитних ресурсів;

- досягнення оптимального балансу між зростанням обсягу кредитного портфеля та темпами поліпшення його якості;

- виконання всіх вимог та нормативних показників, викладених в інструкціях, розпорядженнях і постановах НБУ, у тому числі регламентуючих обсяги кредитних вкладень, максимальні суми кредитів (у тому числі інсайдерам, пов'язаним та асоційованим особам);

- розширення клієнтської бази шляхом надання кредитних послуг високої якості [1].

На кожному із вище перелічених етапів процесу управління кредитним портфелем існують певні ризики, для їх попередження та досягнення максимальної дохідності банки керуються певними принципами.

Одним із принципів є цільове призначення позички, яке полягає у тому, що економічні суб'єкти, що виявили намір вступити в кредитні відносини, повинні заздалегідь чітко визначити, на яку ціль будуть використані позичені кошти. Даний принцип визначає строк кредиту, наявність забезпечення і є передумовою для виконання інших принципів.

Строковість позички передбачає, що вільні кошти кредитора передаються позичальнику на чітко визначений строк, який сторони повинні узгодити в момент вступу в кредитні відносини. Виконання даного принципу дозволяє визначити плату за позичені кошти, порядок повернення коштів тощо. Поверненість позиченої вартості кредитору означає, що позичальник повинен повернути кредитору весь обсяг одержаної в позичку вартості. А платність передбачає повернення не лише основної суми боргу, а й додаткових коштів у формі процента. Адже коли кредитор передає свої вільні кошти в позичку, то втрачає частину доходу, яку міг би отримати при самостійному використанні цих коштів. Забезпеченість полягає в наявності гарантії у кредитора та сприяє поверненню основної суми боргу та процентів [1].

Операції кредитування повинні забезпечувати витяг кредитними установами максимального прибутку при допустимому рівні ризику. Для ефективного їх проведення банки користуються різними методами управління кредитним портфелем. До них можна віднести: коефіцієнтний аналіз якості кредитного портфелю; оцінка кредитоспроможності позичальника; резервування; комплексна оцінка кредитного ризику; діагностика кредитного портфелю; побудова оптимізаційної моделі управління кредитним портфелем.

Проаналізуємо деякі з них. Одним із найефективніших методів є оцінка кредитоспроможності позичальника. При цьому перевіряють фінансовий стан позичальника, його кредитну історію, наявність забезпечення кредиту (застанова, гарантія, поручительство).

Також обов'язковою умовою проведення кредитних операцій є необхідність формування резерву. Його формування зумовлене можливим знеціненням позики, яке може виникати в результаті реалізованого пов'язаного з даною позикою кредитного ризику. Формуючи резерв, банк, як правило, виходить з категорії позики. Відповідно до категорії визначається розмір резерву. При формуванні кредитного портфелю також потрібно враховувати основні показники кредитної діяльності банку та проводити аналіз подібних показників інших банків в Україні та закордоном.

Підсумовуючи вищесказане, можна відзначити, що управління кредитним портфелем є процесом, який можна поділити на декілька етапів, які забезпечують виконання основних завдань, які ставить банк в процесі управління. Даний процес базується на певних принципах, які дозволяють максимально ефективно виконувати ці завдання. А наявність методів управління кредитним портфелем в роботі банку дає можливість попередити наявні ризики та досягти певного рівня доходності кредитного портфелю банку. Таким чином, управління портфелем кредитування є складним процесом та носить комплексний характер і вимагає відповідного підходу.

Література

1. Рясних Є. Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку / Є. Г. Рясних, А. А. Пономарьов, М. О. Микитин // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – С. 146 – 149.
2. Чуб П. М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Чуб П. М. – Київ, 2003. – 18 с.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ

УЖВІЙ М.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

Процес формування стратегії використання фінансових ресурсів повинен здійснюватися ітеративно. При цьому в основі критерію вибору діючої стратегії доцільно використовувати комплексну оцінку фінансово-економічного стану обстеженого підприємства, оскільки найбільш важливим напрямком поліпшення благополуччя суб'єкта господарювання є ефективне управління основними видами ресурсів.

Позитивними характеристиками структурно-функціональної моделі є можливість наочно ілюструвати порядок дій при формуванні фінансової стратегії та оцінки якості формування та реалізації фінансової стратегії. Теоретичні та методологічні питання формування фінансової стратегії підприємств знайшли відображення у працях таких вчених, зокрема Александров І.О., Ансофф І., Бланк І.А., Калінеску Т.В., Канчавели А. Д., ін. Однак питання впровадження системи структурно-функціонального моделювання у сфері формуванні фінансової стратегії потребує подальшої розробки.

А отже, метою роботи є розробка методичного підходу до удосконалення фінансової стратегії підприємства з використанням структурно-функціональної моделі, яка дозволяє як формалізувати послідовність процесу формування фінансової стратегії так і спостерігати за проміжними результатами [1].

Структурно-функціональна модель удосконалення фінансової стратегії передбачає використання в програмному продукті BPwin стандарту IDEF0. Особливостями стандарту IDEF0 є те, що він дозволяє подати алгоритм удосконалення у вигляді діаграми, наглядно представити порядок формування фінансової стратегії та оцінки якості формування та реалізації. Реалізація цього стандарту здійснюється таким чином.

Спочатку було побудовано модель існуючої організації роботи – AS-IS (як є). Аналіз функціональної моделі дозволяє визначити: найслабші місця, переваги нових бізнес-процесів, глибину змін, яким піддається існуюча структура формування фінансової стратегії.

По-перше, було складено контекстну діаграму моделі, де по центру знаходиться блок головної задачі. З усіх боків до головного блоку надходять інтерфейсні дуги. По-друге, була складена декомпозиція головної діаграми AS-IS, яка включає в себе такі етапи існуючого на підприємстві механізму впровадження фінансової стратегії: аналіз існуючого стану господарської діяльності підприємства; проведення фінансового аналізу; формування фінансової стратегії та впровадження фінансової стратегії. Таким чином, проаналізувавши недоліки попередньої моделі, була створена модель TO-BE (як буде) – модель нової організації бізнес-процесу «Формування фінансової стратегії суб'єкта підприємництва». Модель TO-BE потрібна для

аналізу альтернативних шляхів виконання роботи і документування того, як компанія буде вести бізнес в майбутньому.

Контекстна діаграма нової моделі має блок головної задачі по центру та інтерфейсні дуги, що сходяться до головної задачі. Отже, виконавцями виступають бухгалтер, головний бухгалтер та директор підприємства. Нормативне та методологічне забезпечення формується з Кодексів, Законів України, Національних положень [2], а також методологічних засад щодо формування фінансової стратегії на підприємстві і подальшого її аналізу (оцінки якості). А форма вихідного документу, тобто результат, який необхідно отримати – це удосконалена та ефективна фінансова стратегія підприємства. Щодо декомпозиції головної діаграми ТО-ВЕ, то пропонується її розширити, щоб вона включала такі блоки: проаналізувати існуючий стан господарської діяльності підприємства; проведення фінансового аналізу; формування фінансової стратегії, оцінка якості сформованої стратегії та її впровадження та, безпосередньо, впровадження ефективної (за необхідністю – доробленої) фінансової стратегії.

Важливим кроком в удосконаленні процесу формування фінансової стратегії на підприємстві є декомпозиція блоку «Формування фінансової стратегії», у якому було деталізовано процес і виділено етапи розробки фінансової стратегії підприємства, такі як: визначення загального періоду формування фінансової стратегії; дослідження факторів зовнішнього фінансового середовища необхідне для вивчення економіко-правових умов фінансової діяльності підприємства та можливих їх змін в наступному періоді; оцінка його сильних та слабких сторін підприємства необхідна для визначення потенціалу підприємства, щоб використати інвестиційні можливості, а також виявлення слабких місць; проведення комплексної оцінки стратегічної фінансової позиції підприємства дає уявлення про ефективність діючих на підприємстві систем фінансового аналізу, планування і контролю, тощо; формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства повинна забезпечувати вибір найбільш ефективних напрямків фінансової діяльності;

прийняття основних стратегічних фінансових рішень визначаються головні напрями фінансового розвитку підприємства у розрізі окремих сфер.

І як вихідна інформація з даного етапу – формується попередній варіант фінансової стратегії підприємства, який далі аналізується.

Таким чином, загалом запропоновані впровадження в моделі ТО-ВЕ дозволять сформулювати більш ефективну фінансову стратегію підприємства, тобто формалізувати процедури формування фінансової стратегії та реалізації фінансової стратегії, розрахунку системи показників, які дають оцінку якості сформованої стратегії. Цей методичний підхід ґрунтується на принципі цілеспрямованості, який дозволяє враховувати та коригувати досягнення поставленої мети в оперативному та стратегічному аспектах.

Література

1. Калінеску Т.В. Методологія аналізу і оцінки ефективності переміщення сфери діяльності підприємств: Монографія. – Луганськ: СНУ ім. В. Даля. – 2013. – 280 с.
2. Офіційний веб-партал Верховної Ради України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

ОЦІНКА РИЗИКІВ ТАКТИЧНОЇ ЦІЛІ БАНКУ

ТРОЯЧЕНКО М.В.

(науковий керівник – к.е.н., проф. Журавльова І. В.)

У зв'язку зі специфікою діяльності банків як фінансових посередників, особливе місце належить аналізу ризиків банку. Відзначимо, що на кожній стадії формування цілей фінансової стратегії банку невід'ємними процедурами повинні бути ідентифікація та оцінка обумовлених від них фінансових ризиків. Виявлений взаємозв'язок основних напрямків фінансової стратегії та фінансових ризиків, пов'язаних з їх реалізацією, дозволяє організувати моніторинг фінансових ризиків на кожній стадії реалізації стратегії і своєчасно вносити в неї необхідні корективи.

Наукова проблема оцінки та аналізу ризиків сьогодні привертає увагу провідних учених як українського наукового простору, так і зарубіжного. Окремо слід підкреслити практичну значущість робіт: Бондаренко Л.А., Бородіної О.С., Васильєва Т.А., Єпіфанова А.О. і Козьменко С.М., Прута О.М., Фрост С. М. [1–5].

Актуальністю роботи є те, що після проведеного аналізу стратегічного плану АТ «Ощадбанк», поставлені стратегічні цілі не виконані. Одною із основних причин є відсутність аналізу ризиків, які можуть виникнути під час їх реалізації

Метою роботи є визначення основних ризиків, які можуть виникнути під час реалізації тактичної цілі для оптимізації антикризового управління та відновлення його фінансової стійкості. Ризики, які можуть виникнути при реалізації тактичної цілі зображено на рис. 1.

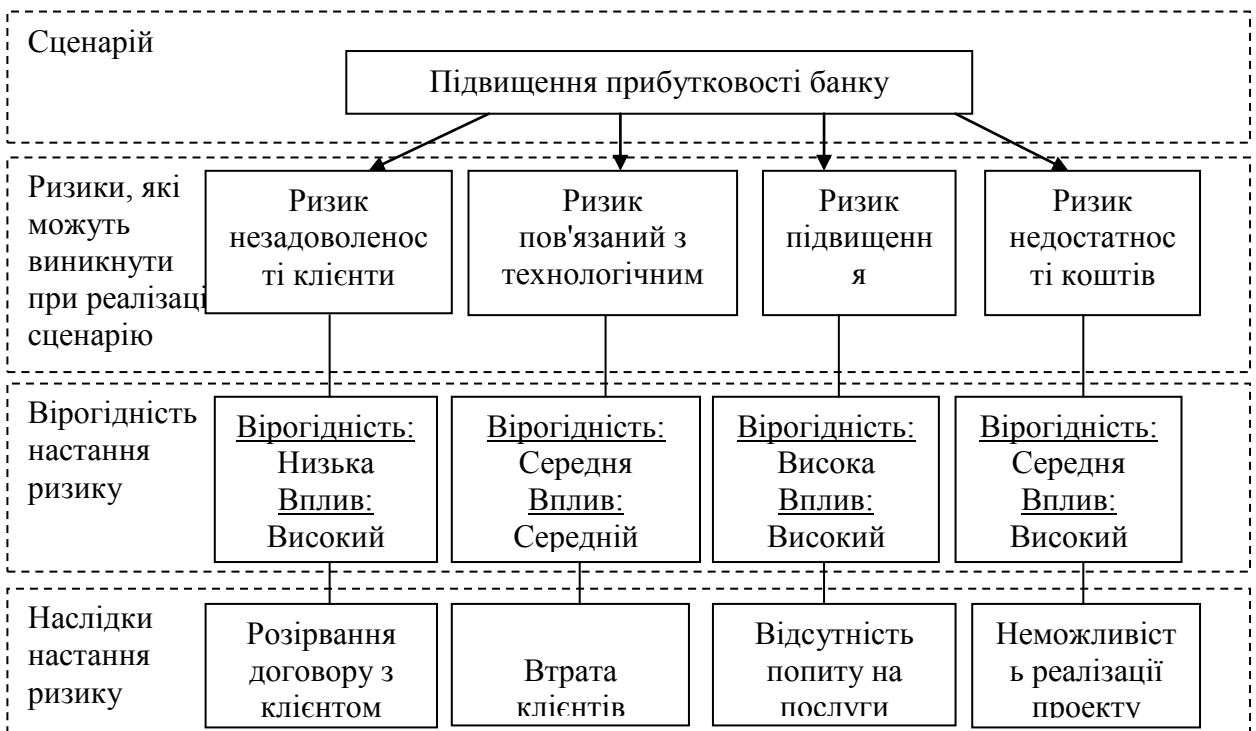

Рис. 1. Схема ризиків прийняття сценарію «Підвищення прибутковості банку за рахунок впровадження нових банківських послуг»

Розглянемо сценарій «Підвищення прибутковості банку за рахунок впровадження нових послуг», тактична ціль підвищення прибутковості банку необхідна банку для залучення нових клієнтів, а отже, збільшення нових послуг з метою зниження збитку банку та отримання прибутку.

При реалізації сценарію можуть виникнути ризики: банк має велику кількість послуг, тому може пристосуватися до вимог будь-якого споживача, але при цьому може виникнути ризик незадоволеності клієнта, що призведе до розірвання договору. Для мінімізації даного ризику пропонується проведення опитування клієнтів перед початком запуску нових послуг. Результати опитування повинні відобразити цікавість споживачів (клієнтів) до даної послуги; виходячи на ринок, у банку, незважаючи на високотехнологічні процеси, може виникнути проблема пов'язана з технологічним процесом, тобто неможливість виконати послуги, що призведе до втрати клієнтів. Для подолання даного ризику потрібно залучити спеціалістів ІТ-сфери, які розроблять програмний комплекс, який буде зручний як для працівників так і для клієнтів банку; крім наданих вище ризиків, є вірогідність виникнення ризику підвищення конкуренції на обраному сегменті ринку, тому послуги банку, можуть бути незатребувані на ринку в порівнянні з послугами інших банками. Для подолання даного ризику потрібно залучити кваліфікованих спеціалістів із розробки сучасних та конкурентних банківських послуг; останнім, але не мало важливим ризиком, є ризик недостатності коштів у банку для реалізації тактичної цілі, запровадження нових банківських послуг та нових бізнес процесів, що не дозволить банку реалізувати дану тактичну ціль. Для мінімізації даного ризику потрібно розрахувати вигідність даного проекту, якщо результат буде задовільним, можливий такий варіант як залучення інвестицій або взяття міжбанківського кредиту. При обранні даного варіанту розвитку потрібно включити витрати при розрахунку вигідності даного проекту.

Отже, впровадження методу аналізу ризиків стратегічних та тактичних цілей, при складанні стратегічних або інших планів, повинно знизити ризик не виконання даних цілей, що в результаті вплине на ймовірність зниження банкрутства банку в майбутніх періодах.

Література

1. Бондаренко Л.А. Ризик–менеджмент кредитної діяльності комерційного банку [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Л. А. Бондаренко. – К.: КНЕУ, 2007. – 23 с.
2. Бородіна О.С. Методичні підходи до визначення сутності економічних ризиків та шляхів їх уникнення / О.С. Бородіна // Економіка та держава. – 2010. – № 7. – С. 21.
3. Прут О.М. Основні методи оцінки фінансового ризику в комерційному банку / О. М. Прут // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9. – С. 223.
4. Управління ризиками банків: [монографія]: у 2-х т. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / А.О. Єпіфанов, Т.А. Васильєва, С.М. Козьменко та ін.; за ред. д. е. н., проф. А.О. Єпіфанова і д. е. н., проф. Т.А. Васильєвої. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 283 с.
5. Фрост С.М. Настільна книга банківського аналітика: Гроші, ризики і професійні прийоми / М. Стівен Фрост; пер. з англ.; За наук. ред. М.В. Рудя. – Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. – 672 с.

ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ НАРОЩЕННЯ ЛІКВІДНИХ АКТИВІВ ПАТ «СБЕРБАНК» НА ПІДГРУНТІ МАІ

ФИЛИППСЬКИХ О.С.

(науковий керівник – к.е.н., проф. Журавльова І.В.)

Проблема антикризового управління банком щодо відновлення його платоспроможності є надзвичайно актуальною в останній час. Адже у зв'язку з останніми подіями в банківській системі відбуваються зміни до яких необхідно швидко адаптуватись. Саме тому доцільно розглянути на прикладі ПАТ «Сбербанк» напрями нарощення ліквідних коштів.

Аналіз наукових джерел показує, що дослідженням застосування методу аналізу ієрархій наведено у роботах таких науковців, як Андрейчиков А.В., Кігель В.Р., Кіндрацька Г.І. Літвак Б.Г., Сааті Т. та інші [1-5].

Метою статті є проведення аналізу сценаріїв нарощення ліквідних коштів, спираючись на думку експертів.

Результати першого етапу методу оцінки ієрархій представлено на рис.1. При цьому критеріями обрано три можливі стратегії збільшення ліквідності, а альтернативами – три шляхи реалізації даних стратегій на прикладі конкретного банку.

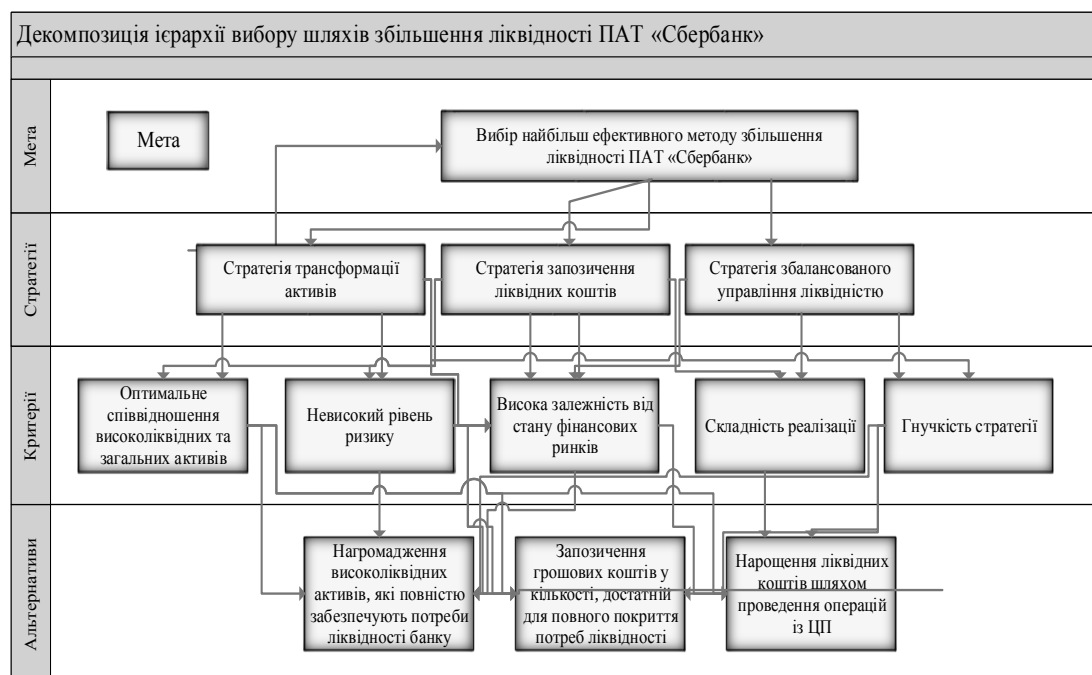

Рис.1. Декомпозиція ієрархії вибору шляхів збільшення ліквідності

Відповідно до представлених альтернатив, було проведено анонімне опитування, результати якого було внесено до програмного комплексу СППР-вибір.

Для відбору найбільш ефективних шляхів нарощення ліквідних коштів у банку було залучено всього 10 експертів ПАТ «Сбербанк» – один спеціаліст

вищої ланки, п'ять спеціалістів з обслуговування клієнтів роздрібного та малого бізнесу, два спеціаліста з обслуговування клієнтів-юридичних осіб, один спеціаліст сектору телефонних контактів роздрібного та малого бізнесу.

За результатами розрахунків найбільш пріоритетним критерієм при виборі шляхів збільшення ліквідності ПАТ «Сбербанк» є стратегія управління збалансованого управління ліквідністю із значенням 0,779, наступною за пріоритетністю є запозичення ліквідних коштів (0,161) та трансформація активів (0,060).

При цьому важливим є те, що значення індексу узгодженості (ИС) не перевищує 0,1, що свідчить про загальну узгодженість думок експертів.

Оцінімо результати методу аналізу ієрархій по заданим параметрам.

Відповідно до проаналізованих даних найефективнішим шляхом збільшення ліквідності ПАТ «Сбербанк» є запозичення грошових коштів у кількості, необхідній для покриття потреб ліквідності (0,707).

Основними джерелами запозичення ліквідних коштів для банків є міжбанківські позики, угоди РЕПО, депозитні сертифікати, позики в євровалюті та механізм рефінансування операцій комерційного банку центральним банком. Підтримання ліквідності за рахунок зовнішніх джерел супроводжується ризиком зміни відсоткових ставок.

Такий метод збільшення ліквідності застосовується в рамках стратегії управління пасивами та збалансованого управління ліквідністю. Найоптимальнішою та найбільш ефективною стратегією управління ліквідністю та прибутковістю сучасні фахівці вважають стратегію збалансованого управління активами і пасивами.

Основними перевагами цієї стратегії є можливість максимізації прибутку за прийнятного рівня ризику, а також реалізація зваженого підходу до управління ліквідністю завдяки більш точному визначенню потреби у ліквідних коштах.

Саме тому доцільно буде порекомендувати ПАТ «Сбербанк» використовувати запропоновані шляхи та методи збільшення ліквідності банку.

Література

1. Андрейчиков А. В. Анализ, синтез, планирование решений в экономике: монография / А. В. Андрейчиков . – М.: Финансы и статистика, 2014. – 780 с.
2. Кігель В. Р. Моделі прийняття рішень в ринковій економіці / В. Р. Кігель // KEIM. – 2003. – 125 с.
3. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент / Г. І. Кіндрацька . – К. : Знання, 2014. – 366 с.
4. Литвак Б. Г. Стратегический менеджмент / Б. Г. Литвак . – М. : Юрайт, 2013. – 507 с.
5. Саати Т. Л. Аналитическое планирование. Организация систем / Т. Л. Саати, К. П. Кернс: под ред. И. А. Ушакова. – М.: Радио и связь, 1991. – 244 с.

СТРАТЕГІЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

ФЛОРЯ А.П.

(науковий керівник – к.е.н., доцент Сабліна Н.В.)

Сучасні підприємства функціонують у досить несприятливих умовах, таких, як: нестабільність, мінливість навколишнього середовища, агресивний вплив на безпосереднє оточення, що призводить до негативних результатів їх діяльності. Тому задля подолання негативних наслідків для підприємства необхідно впроваджувати заходи щодо фінансової безпеки. Саме фінансова складова діяльності є однією з найважливіших, без позитивних результатів якої неможливе успішне функціонування жодного підприємства. Таким чином, для впровадження заходів щодо підвищення фінансової безпеки підприємства необхідно розробити її стратегію та проводити постійний моніторинг, який дозволить виявити вектор стратегії фінансової безпеки.

Семенов Г. А. та Ареф'єв В. О. у своїх дослідженнях наголошують на тому, що стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства, як правило, складається з двох частин [1]:

продуманих цілеспрямованих дій;

реакції на непередбачений розвиток подій;

Питання стратегічного забезпечення фінансової безпеки підприємства – процес безперервний. Тобто така задача мусить постійно бути об'єктом уваги та управління, охоплюючи етапи [2]: визначення періоду формування фінансової стратегії, дослідження чинників зовнішнього фінансового середовища, дослідження чинників внутрішнього фінансового середовища, оцінка поточної стратегічної фінансової позиції підприємства, розробка стратегічних фінансових цілей підприємства, моделювання фінансової діяльності і розробка цільвих стратегічних нормативів, розробка довгострокового фінансового плану, економічний аналіз розробленої фінансової стратегії, забезпечення реалізації фінансової стратегії, організація контролю реалізації фінансової стратегії. Стратегічний підхід до управління фінансовою безпекою передбачає визначення цілей діяльності підприємства, завдань, напрямів їх вирішення та етапів реалізації стратегії. При виборі стратегії підприємства також необхідно визначити, на основі яких принципів, якими методами та інструментами вони будуть користуватись при її реалізації.

До основних принципів стратегічного забезпечення фінансової безпеки можна віднести принципи автономності, єдності, самостійності, комплексності, системності, інформативності, багатоваріантності напрямів розвитку, економічності.

При розробці стратегії необхідно враховувати велику кількість зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на підприємство. Оскільки середовище в Україні постійно змінюється, то керівники підприємств змушені діяти в умовах невизначеності та браку інформації, що збільшує ризик

неврахування деяких факторів та може призвести до прийняття неправильних управлінських рішень. Зважаючи на це, працівники підприємства або при наявності відділу фінансової безпеки підприємства повинен проводити постійний моніторинг ринку та швидко реагувати на зміну ситуації, що дозволить вчасно коригувати стратегію управління фінансовою безпекою та уникнути ймовірності настання кризових явищ. Адже саме від виконавців в більшості залежить впровадження заходів щодо забезпечення певного рівня фінансової безпеки [3].

За думкою Папехіна Р.С. на підприємстві повинна бути розроблена стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства, що повинна включати наступне: 1) визначення критеріїв і параметрів фінансової системи підприємства, що відповідають вимогам його фінансової безпеки; 2) розробку механізмів і заходів ідентифікації загроз фінансовій безпеці підприємства і їх носіїв; 3) характеристику областей їх прояву; 4) встановлення основних суб'єктів загроз, механізмів їх функціонування, критеріїв їх дії на економічну систему підприємства; 5) розробку методології прогнозування, виявлення і запобігання виникнення чинників, що визначають виникнення загроз фінансовій безпеці, проведення досліджень із виявлення тенденцій і можливостей розвитку таких загроз; 6) організацію адекватної системи забезпечення фінансової безпеки підприємства; 7) формування механізмів і заходів фінансово-економічної політики, нейтралізуючих або пом'якшуючих дію негативних чинників [4].

Отже, розробка обгрунтованої та ефективної стратегії управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання є складним та комплексним процесом, який вимагає постійного оцінювання власних можливостей, поточного розвитку підприємства та впливу на нього факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Література

1. Біломістна, І. І. Стратегія забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств України [Електронний ресурс] / І. І. Біломістна, Є. І. Грохольська: [сайт]: Режим доступу: [file:///C:/Users/user/Downloads/28928-53676-1-PB%20\(5\). pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/28928-53676-1-PB%20(5).pdf)
2. Черевко, О. В. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Черевко: [сайт]: Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3302>.
3. Папехин Р.С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия: Автореф. дис. канд. эконом. наук. Волгоград., 2009. – 21 с.
4. Гойняк О.Р. Стратегічний підхід до управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання [Електронний ресурс] / О.Р. Гойняк: Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=1125>.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ «КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКУ»

ЧЕРНИШОВ О.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С.В.)

Ринкова трансформація економіки України в усіх сферах діяльності, в тому числі банківській, пов'язана зі значними труднощами і суперечностями. За наявності банківських ризиків, що полягають у невизначеності результатів діяльності і можливих несприятливих наслідків, важливо розуміти їх суть, досліджувати причини походження та застосовувати науково-обґрунтоване методичне забезпечення управління ризиками банківської діяльності на різних рівнях управління, оскільки банківська діяльність за своєю природою пов'язана з ризиками, спричиненими різними обставинами. Основним методом отримання прибутку та забезпечення стабільності функціонування банківської установи є надання кредитів, що є у той самий час найбільш ризиковим видом операцій. Кредитні операції формують кредитний портфель банку. Він відображає ринкову позицію банку, його бізнес-стратегію, стратегію управління ризиками та можливості банку щодо надання кредитів [2].

Таким чином, серед банківських ризиків особливого значення набувають кредитні ризики, які безпосередньо пов'язані з веденням банківської діяльності, забезпеченням умов стабільного надання кредитних ресурсів для потреб економічного зростання. Ефективність кредитної діяльності банків сьогодні є необхідним, якщо не вирішальним, чинником життєдіяльності банків, оскільки кредитний портфель складає значну частину активів банку. Це й зумовлює підвищену увагу до управління кредитним портфелем загалом та кредитним ризиком зокрема.

Проблемам управління кредитним портфелем присвячено низку досліджень наступних вчених: П. В. Єгорову, Є. Г. Рясних, А. М. Герасимовичу, М. І. Савлуку, І. В. Алексєєву, І. О. Лаврушину та ін.

Метою роботи є визначення сутності кредитного портфеля банку з урахуванням його місця і ролі в суспільному відтворенні.

Провідні економісти в банківській сфері пропонують різні тлумачення поняття «кредитний портфель банку». Так, Є. Г. Рясних розглядає кредитний портфель банку, як сукупність кредитів, наданих банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків.

За П. В. Єгоровим, кредитний портфель банку – це комплексний інструмент управління (активами і пасивами) банку; набір кредитних інструментів для досягнення певних цілей.

І. В. Алексєєнко вважає, що кредитний портфель банку – це кредитна заборгованість, яка містить у собі кредити, видані й ще не погашені, а також частина прострочених відсотків по позичках, за період менш 30 днів [1].

Проте, серед усіх визначень, найбільш повно відображають сутність терміну «кредитний портфель банку» визначення, наведені А. М. Герасимовичем та І. О. Лаврушиным, за якими «кредитний портфель»

розуміється як сукупність виданих банком кредитів, які класифікуються на основі критеріїв, пов'язаних з різними факторами кредитного ризику або способами захисту від нього [2, 3].

Усі визначення поняття вчених кредитного портфелю банку, можна об'єднати у дві групи:

у широкому розумінні кредитний портфель дає змогу сформувати загальне уявлення про його роль та значення як інструмента реалізації кредитної політики банку;

у вузькому значенні це поняття дає змогу розкрити сутність поняття як сукупності кредитних активів банку.

Розмір кредитного портфелю оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, котра має свій рівень дохідності і відповідний рівень ризику. При цьому, дохідність і ризик – основні параметри управління кредитним портфелем банку.

Управління за своєю сутністю є цілеспрямованою системою, що пов'язана з використанням чітко визначеного інструментального апарату для впливу на об'єкт управління, що дає можливість досягти поставленої мети та завдань.

Процес управління можна розглядати як сукупність юридичних, економічних, організаційних норм і правил, у межах яких функціонує корпорація(товариство), і на базі яких будуються відносини між усіма її учасниками. Управління поєднує різних учасників корпоративних відносин, кожен з яких дбає про свої власні інтереси, встановлює між ними механізми і способи взаємодії.

Можемо зробити висновок, що кредитний портфель як об'єкт управління визначається як сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку, у структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, котра має свій рівень дохідності і відповідний рівень ризику.

Література

1. Алексєєв І. В. Гроші та кредит: навчальний посібник / І. В. Алексєєв, М. К. Колісник, О. Й. Вівчар. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 168 с.
2. Герасимович А. М. Аналіз діяльності комерційного банку: навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, А. М. Герасимович. – Житомир: Рута, 2007. – 476 с.
3. Лаврушин І. О. Банківська справа : Підручник для студентів вузів / під ред. О. І. Лаврушина, І. Д. Мамоной, Н. І. Валенцевой. – 4-е вид. перероб. і доп. – К.: КНОРУС, 2006. – 528 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА»

ЧЕРНЯК А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Пріоритетним завданням розвитку економіки України в умовах кризи є забезпечення стабільних темпів економічного зростання, що неможливо без ефективного функціонування фінансів підприємств.

В умовах ринкової економіки значення прибутку істотно зростає. Прибуток – це певний гарант прогресу економічної системи, а його відсутність – найяскравіший доказ й соціального напруження. Як активний та універсальний важіль державного впливу й регулювання економічними процесами і суспільно-економічними інтересами прибуток надто чутливий до безлічі внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, зокрема бюджетно-податкової, цінової, інвестиційної та кредитної політики органів законодавчої і виконавчої влади. Становлення та розвиток конкурентного середовища на ринку, динамізм факторів оточення підприємств та високий ступінь комерційного ризику, що традиційно присутній в суб'єктів господарювання, потребує від них ефективного управління прибутком на підприємстві.

Теоретичні та практичні аспекти управління прибутком підприємств розглянуті в працях науковців: І. Бланка, Л. Буряка, Ф. Бутинця, О. Квасовського, А. Поддєрьогіна, В. Сопко, Н. Цал-Цалко, В. Привалова, Р. Сайфуліна, Г. Савицької, А. Шеремета, В. Гриньової та ін. Серед західних економістів дослідження прибутку знайшло відображення у роботах А. Бабо, Л. Брейлі, Є. Брігхема, А. Гропеллі, К. Друрі, Б. Коласса, С. Майєрса, С. Росса, Р. Холта.

Дослідження ролі і значення прибутку в розвитку підприємства показує, що прибуток – один з головних аспектів діяльності підприємства. Це визначає необхідність ефективного і безперервного управління ним. Управління прибутком представляє собою процес пошуку і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання на підприємстві [4].

Прибуток є найважливішим показником, який дає узагальнену характеристику всій виробничо-фінансовій діяльності підприємства. В отриманому прибутку відображається виконання таких важливих якісних показників, як підвищення продуктивності праці, зниження собівартості та підвищення якості продукції, використання виробничих фондів.

Враховуючи різні підходи до визначення ролі та суті прибутку як економічної категорії, можна в першу чергу відзначити такі його риси, як категорії вже ринкової економіки [5, с. 4]:

1) прибуток становить лише частину комплексного фінансового результату підприємця, який він отримує від певного виду діяльності;

2) прибуток є частиною очікуваного фінансового результату підприємця, який вклав свій капітал в організацію діяльності певного виду (бізнесу) з метою досягнення певного комерційного успіху, але він не є гарантованим доходом підприємця;

3) прибуток характеризує не весь фінансовий результат, отриманий у процесі підприємницької діяльності, а лише ту його частину, яка залишається після відрахування усіх витрат на ведення цієї діяльності, які мали місце;

4) прибуток є вартісним показником, вираженим в грошовій формі.

Процес управління прибутком підприємства має відбуватися в певній послідовності і забезпечувати реалізацію головної мети та основних задач цього управління [1, с. 258].

Отже, розглянувши економічний зміст прибутку підприємства, можна зробити висновок, що в сучасних умовах прибуток є власністю підприємницьких структур, джерелом добробуту власників, найманих працівників підприємств, а через фінансову систему – усіх членів суспільства. Це зумовлює існування різноманітних точок зору щодо цієї категорії серед вітчизняних та закордонних вчених [12, с. 191].

Для ефективного управління прибутком треба сформувати дієву систему управління взаємопов'язаних елементів, кожний з яких виконує певну роботу, спільна дія котрих за певних умов забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини. Ця система має певну структуру, в якій виділяють шість основних блоків: ціль прибутком підприємства, яка розглядається як сутність, принципи й завдання управління; механізм управління; організаційне забезпечення; інформаційне забезпечення; методи аналізу прибутку; контроль за виконанням плану по прибутку [3, с. 8].

Однак більшість з них надають перевагу трактуванню, прибутку як одного з основних джерел фінансових ресурсів підприємств, формування централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів. За рахунок прибутку відбувається формування в значному обсязі бюджету держави, здійснюється фінансування розширення підприємств, матеріальне стимулювання робітників, вирішення соціально-культурних заходів тощо. У зв'язку з цим в отриманні прибутку повинні бути ефективного управління прибутком треба сформувати дієву систему зацікавлені не тільки трудові колективи підприємств, але й держава в цілому [3, с. 9].

Література

1. Кальмук Н. В. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах / Н. В. Кальмук, С. Т. Дуда // Збірник науково-технічних праць. Науковий вісник НЛУУ. – 2005. – № 15.5. – С. 254 – 258.
2. Лихолат С. М. Економічна сутність прибутку підприємства / С.М. Лихолат, П.Р. Маделик // Збірник науково-технічних праць. Науковий вісник НЛУУ. – 2006. – № 16.2. – С. 186 – 190.
3. Мазурок П. П. Дослідження ролі і стану наукових поглядів на трактування категорії «прибуток» підприємств [Електронний ресурс] / П. П. Мазурок. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_4/files/EC409_25.pdf.
4. Пігуль Н. Г. Управління прибутком підприємства/ Н. Г. Пігуль // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2010. – № 28. – С. 125 – 132.
5. Руденко Ю. О. Специфіка управління прибутком підприємства в умовах сьогодення [Електронний ресурс] / Ю. О. Руденко. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/3983/1/125.pdf>.

СТРАТЕГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

ЧЕРНЯК Н.І.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Козьменко О.В.)

Пошук більш ефективних шляхів подолання кризи, спричиненої як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками, на сьогодні є нагальним для підприємств в Україні. З огляду на це актуальності набуває розробка і реалізація антикризової стратегії підприємств. Стратегія антикризового управління підприємством – це сукупність дій і послідовність прийнятих управлінських рішень, що дозволяють оцінити й виробити необхідну систему впливу на оздоровлення підприємства з метою запобігання його банкрутству або мінімізації наслідків кризи [0].

Антикризова стратегія підприємства має ієрархічну будову. За рівнями управління, на яких розробляються стратегії, їх поділяють на: корпоративну (портфельну), що визначає загальний напрям діяльності підприємства – це стратегії зростання, стабілізації або скорочення, призначені для досягнення цілей на загальному корпоративному рівні. Слід зазначити, що корпоративна стратегія за широтою охоплення об'єкта управління є глобальною, за тривалістю – довгостроковою та комплексною – за здійсненням процесу змін на підприємстві; ділову (бізнесову, конкурентну), притаманну кожному окремому виду діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, на мультибізнесовому, диверсифікованому підприємстві; функціональну, що визначає діяльність у бізнес-процесах: фінансова стратегія, управління персоналом, стратегія маркетингу тощо. Вирішальними ознаками є те, що функціональні стратегії є локальними за широтою охоплення об'єкту та концентрованими за характером спрямованості на об'єкт управління; операційну, що визначає принципи управління окремими ланками організаційної структури; це вузька стратегія для основних структурних одиниць: цехів, торговельних регіональних представників та філій, тощо.

Стратегія нижнього рівня підтримує та доповнює стратегію вищого рівня і робить свій внесок у досягнення цілей на вищому рівні. Усвідомлення управлінцями й персоналом рангу антикризової стратегії в ієрархії стратегій підприємства, а саме значущості та вагомості антикризової стратегії для виведення підприємства з кризи, сприятиме прискоренню реалізації антикризових заходів, зменшить опір змінам та стрес загрози банкрутства. Тому важливим є дослідження взаємозв'язку рангу антикризової стратегії в ієрархії стратегій підприємства залежно від ідентифікації на підприємстві локальної, системної чи стратегічної кризи.

Основними ознаками цих стратегій є те, що вони є короткотермінові, локальні та невідкладні відносно здійснення процесу змін. В аспекті нашого дослідження пропонується скористатися класифікацією криз на підприємстві, яка побудована на основі комплексного критерію. Таким чином, залежно від рівня та глибини розвитку, причини та місця виникнення

розглядаються такі види криз, як локальна криза, системна криза, стратегічна криза [0].

Локальна криза охоплює певну підсистему підприємства, а її результати значною мірою відбиваються на роботі всього підприємства. Серед локальних основними є: криза збуту, криза постачання, локальна фінансова криза (ліквідності, прибутковості, тощо), криза управління персоналом, виробничо-технологічна криза або криза окремого підрозділу, відділу підприємства. У разі застосування вчасних та адекватних антикризових заходів таку кризу можна ліквідувати. Якщо таких заходів не було вжито, то локальна криза може перерости в системну кризу.

Антикризова стратегія при ідентифікації локальної кризи визначає невідкладні механізми змін на об'єкт управління, є короткотерміною, локальною за широтою охоплення об'єкту, концентрованою за характером спрямованості, відповідно запропонованому ранжуванню ієрархії стратегій на підприємстві, набуває ознак операційної або функціональної стратегії залежно від виду підсистеми, в якій ідентифіковано кризу.

В умовах системної або стратегічної криз (організаційної, глибокої фінансової кризи або фінансової катастрофи) відбувається крайнє загострення внутрішньовиробничих і соціально-економічних відносин, а також відносин організацій із зовнішньоекономічним середовищем. Відмінністю між цими двома видами криз є те, що при системній кризі підприємство при незмінних місії, цілях, напрямках діяльності та виробничому потенціалі, обравши ефективну антикризову стратегію, має можливість стабілізувати свою діяльність. А при ідентифікації стратегічної кризи на підприємстві застосовують антикризову стратегію, що передбачає проведення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну його структури, системи управління, форм власності, організаційно-правових форм, які здатні відновити прибутковість, конкурентоспроможність та ефективність виробництва [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Антикризова стратегія при ідентифікації системної або стратегічної кризи охоплює оперативні, тактичні та стратегічні механізми стабілізації. За широтою охоплення об'єкту вищезазначена стратегія є глобальною, за тривалістю дій – довгостроковою, за здійсненням процесу змін на підприємстві – комплексною, тому запропоновано визначити її як корпоративну в ієрархії стратегій підприємства. Отже, викладене вище вказує, що вирішальне значення в антикризовому управлінні підприємством має дієва стратегія, ефективність якої забезпечується насамперед її відповідністю таким критеріям, як диференціація антикризової стратегії підприємства за видами криз, виявлення причин розвитку кризи, глибини її протікання, врахування стадії життєвого розвитку кризи на підприємстві.

Література

1. Продиус І. П. Формування стратегії запобігання банкрутству на підприємстві [Текст]: монографія / І. П. Продиус, А. А. Дорошук. – Одеса : Вид-во Одеського юридичного інституту НУВС, 2013. – 136 с.
2. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : [монографія] / Терещенко О. О. – К. : КНЕУ, 2008. – 272 с.
3. Аніщенко Л. О. Зарубіжний досвід антикризового управління [Текст] / Л. О. Аніщенко // Економічний простір. – 2012. – № 68. – С. 143-156.

ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

ШАМБУРОВА В.О.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Сучасний розвиток вітчизняної економіки супроводжується новим етапом реформ, посиленням економічної глобалізації, мінливістю умов господарювання, це вимагає від підприємств машинобудівної галузі швидкої та гнучкої реакції на зміну чинників зовнішнього середовища. Фінансова стійкість підприємств є однією з найвагоміших характеристик їх фінансового стану, оскільки відображає наскільки підприємство є стабільним, незалежним від зовнішніх кредиторів, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності.

Питанням оцінки фінансової стійкості підприємств та методами її підвищення займалися такі вчені як Бочаров В. В. [1], Лахтіонова Л. А. [2], Ареф'єва О. В. [3], Барташевська Ю. М. [4] та інші. Проте стан підприємств машинобудівної галузі потребує постійного моніторингу та аналізу для забезпечення подальшого розвитку та покращення показників фінансової стійкості.

Метою роботи є розробка заходів підвищення фінансової стійкості в системі забезпечення ефективності діяльності підприємств машинобудівної галузі.

На основі статистичних даних можна зазначити, що машинобудування України перебуває у складному та нестабільному фінансовому становищі. Імпорт перевищує експорт і відбувається уповільнення темпів зростання обсягів реалізованої промислової продукції.

Технологія управління фінансовою стійкістю задля її підвищення полягає в тому, щоб не тільки забезпечувати абсолютну або нормальну фінансову стійкість, а й сприяти її стабільності в довгостроковому періоді.

Основою на теоретичних та практичних дослідженнях запропоновано схему прийняття управлінських рішень для підвищення фінансової стійкості на підприємствах машинобудівної промисловості (рис. 1) [5].

На першому етапі необхідно обрати метод прогнозування, після його застосування проводиться оцінка результатів отриманих прогнозних значень, оцінка проводиться на основі побудови інтегрального показника. На основі проведеного аналізу проводиться розробка пропозицій щодо підвищення показників фінансової стійкості підприємства.

Оскільки якість управління фінансовою стійкістю підприємств машинобудівної галузі залежить від своєчасних та адекватних умов господарювання, оцінювання, аналізу та прогнозування її рівня, такий методичний підхід щодо підвищення фінансової стійкості в системі забезпечення ефективності діяльності підприємств машинобудівної галузі дає змогу вчасно виявити недоліки в управлінні та провести заходи для забезпечення потрібного запасу фінансової стійкості.

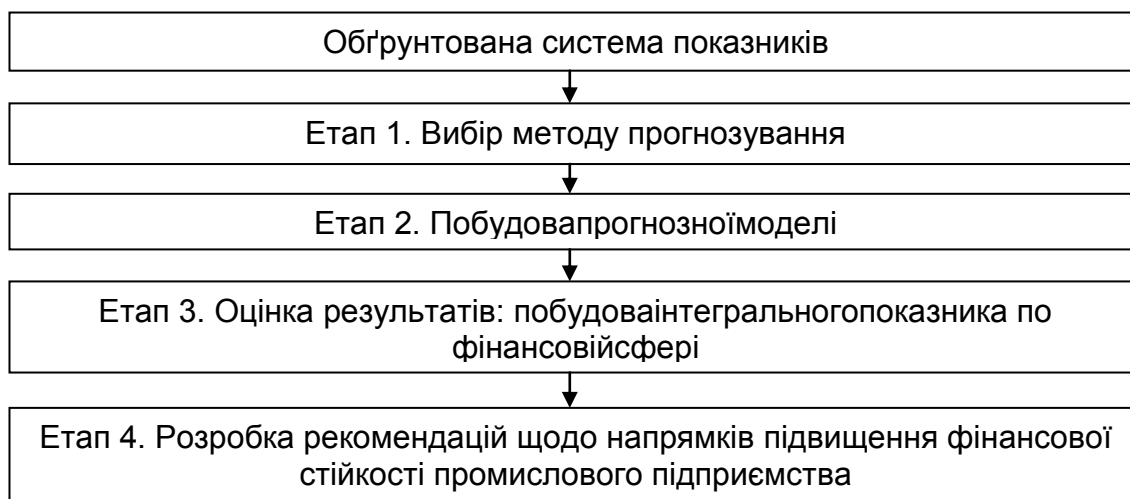

Рис. 1. Методичний підхід щодо формування напрямків підвищення фінансової стійкості на підприємствах машинобудівної галузі

У зв'язку з цим для прогнозування розвитку промислових підприємств, пропонується використання адаптивних прогнозних моделей, а саме моделей експоненційного згладжування [5].

Принциповим підходом до формування якісної системи внутрішнього контролю фінансово-економічної стійкості підприємства є переорієнтація контролю з контрольно-аналітичної функції на прогнозно-діагностичну [6].

Слід також звернути увагу на фактори зовнішнього середовища і провести зміни в податковій політиці та державному управлінні, прискорити процеси модернізації основних фондів та стимулювати інноваційну діяльність, сприяти виробництву високотехнологічної продукції, це зміцнить конкурентоспроможний потенціал машинобудівних підприємств, а також дасть можливість бути конкурентоспроможним не лише на пострадянському просторі, а й на глобальних ринках.

Література

1. Бочаров В. В. Финансовый анализ. Краткий курс / В. В. Бочаров. – СПб.: Питер, 2009. – 240 с.
2. Лахтіонова Л.А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності: монографія. – К.: КНЕУ, 2013. – 1091 с.
3. Ареф'єва О.В. Інноваційні імперативи формування економічної безпеки машинобудівних підприємств / О.В. Ареф'єва // Проблеми системного підходу в економіці. Збірник наукових праць, Випуск 50. – Київ. – 2014. – С. 132 – 142.
4. Барташевська Ю. М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи розвитку / Ю. М. Барташевська // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – №1(8). – С. 19 – 25.
5. Чернишов В. В. Розробка напрямків підвищення фінансової стійкості підприємств машинобудівної промисловості та дослідження їх перспективної діяльності / В. В. Чернишов // Економічні студії. – 2015. – №2. – С. 177 – 183.
6. Костирко Р. О. Внутрішній контроль в системі управління фінансовою стійкістю господарюючих суб'єктів / Р. О. Костирко // Вісник СНУ імені В. Даля. – 2014. – №8. – С. 94 – 99.

УПРАВЛІННЯ ТА АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

ШЕЛЕСТ І.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

Важливе місце в майні підприємства займає оборотний капітал — частина капіталу, вкладена в оборотні активи.

Для підприємств України є важливим виявлення нагальних проблем обліку оборотних активів, що потребують вирішення, оскільки це сприяє забезпеченню формування достовірної, достатньо аналітичної інформації щодо оборотних активів для цілей управління. Крім того, важливе значення має контроль за збереженням та раціональним використанням в процесі виробництва оборотних активів.

Оборотні кошти — це активи підприємства, поновлювані з певною регулярністю для забезпечення поточної діяльності, вкладення в які як мінімум одноразово обертаються протягом року або одного виробничого циклу, якщо останній перевищує 12 міс. В економічній літературі оборотні кошти можуть позначатися як оборотні активи, поточні активи, оборотний капітал, мобільні активи. Політика щодо управління цими коштами має значимість, перш за все з позиції забезпечення безперервності і ефективності поточної діяльності підприємства. Оскільки в багатьох випадках зміна оборотних активів супроводжується зміною короткострокових зобов'язань (пасивів), обидва об'єкти обліку розглядаються, як правило, спільно в рамках політики управління чистим оборотним капіталом [1].

В останній час промислові підприємства втратили значну частину власного оборотного капіталу, а в структурі оборотних активів найбільшу долю займає дебіторська заборгованість, яка постійно зростає. Одночасно, в структурі джерел формування оборотних активів найбільшу долю займає кредиторська заборгованість. Відбувається постійне зменшення оборотних активів у сфері виробництва і накопичення їх у розрахунках, а в результаті цього підприємствам в обіг потрібно залучати додаткові фінансові ресурси.

Головна мета управління оборотними активами в контексті забезпечення фінансової безпеки полягає в забезпеченні їх достатності для нормального функціонування підприємства, а також в найефективнішому їх використуванні у виробничо-господарській діяльності.

В управлінні оборотними активами важливим і водночас складним є обґрунтування таких обсягів дебіторської заборгованості, грошових коштів, поточних фінансових інвестицій, запасів, за яких витрати, що виникають у процесі управління ними, будуть мінімальними. Система управління оборотними активами підприємства розробляється за такими основними етапами: 1) аналіз оборотних активів підприємства в попередньому періоді: аналіз динаміки загального обсягу та складу оборотних активів підприємства; аналіз оборотності окремих видів оборотних активів у загальній їх сумі; аналіз рентабельності оборотних активів; аналіз основних джерел фінансування оборотних активів; 2) вибір політики формування

оборотних активів підприємства. З наукової точки зору виділяються три принципові підходи щодо формування оборотних активів підприємства – консервативний, помірний та агресивний; 3) оптимізація обсягів оборотних активів. Вона має виходити з обраного підходу щодо формування оборотних активів, забезпечуючи заданий рівень співвідношення ефективності їх використання і ризику; 4) оптимізація співвідношення постійної та змінної частин оборотних активів; 5) забезпечення необхідної ліквідності оборотних активів.

Для забезпечення ефективної діяльності підприємств необхідне застосування програмно-цільового підходу до процесу управління оборотними активами, оскільки даний підхід утілює обширну методологію вирішення безлічі проблем, що виникають в різних сферах діяльності підприємств, і направлений на вирішення складних питань шляхом розробки системи програмних заходів, спрямованих на мету [2].

Досягнення цієї мети припускає вирішення завдань: формування оптимального складу і структури оборотних засобів; обґрунтоване визначення потреби підприємства в оборотних коштах; формування складу і раціоналізація структури джерел фінансування оборотних коштів; максимізація ефективності використання оборотного капіталу в діяльності підприємства [3]. Виділяють зовнішні (опосередкованого впливу) і внутрішні (безпосереднього впливу) чинники, що впливають на управління оборотними активами. До зовнішніх належать: конкурентне середовище, ступінь розвитку фінансового ринку, законодавча база регулювання, нецінові детермінанти попиту, відносини з контрагентами, до внутрішніх виробнича технологія підприємства, облікова політика підприємства, кваліфікація фінансових менеджерів, організаційна структура підприємства, стратегічні цілі підприємства.

Таким чином, на основі вище викладеного матеріалу, можемо запропонувати наступне визначення поняття, що в обліку оборотних активів проблемними питаннями є з'ясування значення категорії «оборотні активи» в обліково-економічній літературі та неузгодженість між економічними термінами «оборотні кошти», «оборотні активи» та «оборотний капітал» [5].

Література

1. Ареф'єва О. В. Фінансовий менеджмент : навч.-метод. посіб. / О. В. Ареф'єва. – К. : ЄУФІМБ, 2004. – 94 с.
2. Кайгородов А. Г. Финансовый потенциал как критерий целесообразности финансового оздоровления предприятия [Электронный ресурс] / А. Г. Кайгородов, А. А. Хомякова // Аудит и финансовый анализ. – 2007. – № 4. – Режим доступа : <http://www.auditfin.com/fin/2007/4/Homyakova/Homyakova%20.pdf>.
3. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства : формування та використання : підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морева, О. В. Бєлякова, О. Б. Балакай. – Донецьк : Цифрова типографія, 2012. – 257 с.
4. Рогулін Р. О. Поняття фінансового потенціалу зовнішньоекономічної діяльності підприємства та методи його оцінки / Р. О. Рогулін // Управління розвитком. – 2013. – № 17 (157). – С. 5 – 8.
5. Толпежников Р. А. Оценка и прогнозирование финансового потенциала предприятия / Р. А. Толпежников, Л. Ш. Маматова // Економічний простір. – 2012. – № 68. – С. 263 – 272.

БЮДЖЕТНО - ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАМИ

ЯКОВЛЄВ В.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Юшко С. В.)

Питання соціально-економічного розвитку будь-якого міста останнім часом набувають особливого значення. Перш за все, це пов'язано з наявними світовими тенденціями до децентралізації як влади на місцевих рівнях, так і процесу організації фінансово-бюджетних відносин. Безперечно, фінансове забезпечення адміністративно-територіальних утворень має вирішальне значення у розвитку міст та задоволенні економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших потреб місцевого населення. При цьому, процеси формування і використання фінансових ресурсів різних територіальних громад не є універсальними. У кожній країні та на окремих територіях в її межах під впливом історичного розвитку та різноманітних політичних, економічних та інших чинників сформувалися свої принципи та особливості організації місцевих фінансів.

Теорія та практика організації місцевих фінансів за період свого існування нараховує значну кількість наукових досліджень. Так, вивченню проблем організації суспільних відносин у галузі бюджетної діяльності органів місцевого самоврядування приділяється увага таких вітчизняних та закордонних вчених, як О. Кириленко, І. Луніна, А. Ігудін, І. Подпоріна, Б. Вейнгаст, Р. Масгрейв, В. Уотс та інші.

Існуючий сьогодні бюджетний процес має ряд недоліків, які виражаються, по-перше, в тому, що існуюча дохідна база в бюджетах усіх рівнів не дає змогу здійснювати повне фінансування і задовольнити потребу в бюджетних коштах; по-друге, вимушені заходи, щодо виконання бюджету скорочують можливість розвитку установ і це має досить негативні наслідки, так як школи залишаються без відповідного забезпечення новими засобами навчання, підручниками; лікарні – медикаментами, приладами, устаткуванням так необхідними для формування здоров'я нації, малозабезпечені громадяни залишаються без допомог, працівники бюджетних установ одержують низьку заробітну плату тощо; по-третє, існуючий бюджетний процес не забезпечує повного контролю за використанням бюджетних коштів. Підвищення ефективності управління бюджетними коштами залишається актуальним навіть після проведення реформ. Процес управління видатками бюджету ускладнюють: політична нестабільність, загроза суверенітету і територіальної цілісності країни, дисбаланси фінансової системи, відсутність зростання реального ВВП, волатильність курсової політики [0].

Отже, головним у розв'язанні проблеми зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні є бюджетна децентралізація, високий рівень якої свідчить про демократизацію суспільства та ефективне використання коштів у загальнодержавному

масштабі. Сьогодні місцеві органи влади попри низку позитивних змін ще не отримали достатньої інституційної автономії в ухваленні рішень.

Суть децентралізації полягає в розширенні повноважень органів місцевого самоврядування. Зокрема, вони зможуть розпоряджатися необхідним обсягом фінансів для вирішення нагальних проблем, не чекаючи схвалення центру. Крім того, бюджетна децентралізація збільшує зацікавленість органів місцевого самоврядування в реалізації податкового потенціалу на своїй адміністративно-територіальній одиниці. В результаті бюджетної децентралізації, яка розпочалась у 2015 році, міські бюджети міст обласного значення, наприклад, отримали нові джерела доходів, а саме податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, акцизний податок з роздрібної торгівлі алкогольних напоїв, тютюнових виробів, палива. Крім того, платежі, що раніше надходили до державного бюджету, такі як плата за адміністративні послуги, державне мито, також передані до бюджету міста. Однак, по такому джерелу надходжень, як податок на доходи фізичних осіб, який складає 57,3% в загальній сумі власних надходжень міського бюджету, тільки 60% залишається в міському бюджеті, а 15% зараховується до обласного бюджету, 25% – до державного бюджету (до 2015 року державний бюджет не отримувал надходжень від податку на доходи фізичних осіб, останній перераховувався виключно до місцевих бюджетів). Лише 25% екологічного податку, що збирається на території міст, залишається в міському бюджеті, 55 % зараховується до обласного бюджету, 20% – до державного бюджету [0].

Таким чином центральні органи влади намагаються перекласти частину власних функцій на органи місцевого самоврядування з метою кращого надання суспільних послуг на основі принципу субсидіарності. Центральні органи влади обмежуються лише виконанням загальнодержавних функцій, які не враховують особистих інтересів громадян, а лише інтереси суспільства у цілому, в той час як реалізація побажань жителів, які проживають на певній території і об'єднані у територіальні громади, повинна здійснюватися органами місцевого самоврядування на основі сформованих ними фондів фінансових ресурсів.

Виходячи з цього, подальший пошук шляхів оптимізації фінансового забезпечення розвитку місцевих бюджетів в Україні потребує врахування світових тенденцій до розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері фінансово-бюджетних та міжбюджетних відносин, а також особливостей економічного, політичного та соціального характеру.

Література

1. Закон України «Про державний бюджет України» на 2015 рік: Закон України від 28 грудня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19/print1389961156788948>.
2. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" на 2016 рік: Закон України від 02.06.2016 р. № 1405-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vinrada.gov.ua/zakon_pro_misceve_samovryaduvannya_v_ukraini.htm.
3. Бюджетний кодекс України на 2016 рік: Закон України від 08.09.2016 р. № 1509-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

ЗМІСТ

Аветісян В. А.	Методи антикризового управління підприємством	3
Афанасьєва М. О.	Кластерний аналіз як діагностичний інструментарій антикризового управління	5
Вовченко Д.	Сутність та зміст економічної категорії «управління кредитними операціями банку»	7
Гарнат Д. С.	Шляхи використання моделі Марковіця в кризових умовах	9
Головата К. К.	Визначення чинників впливу на рентабельність діяльності, як індикатора управління витратами на підприємствах машинобудування в умовах кризи	11
Голозубова Ю. В.	Теоретичні основи управління фінансовою безпекою підприємства	13
Гречко О. Ю.	Управління фінансовим потенціалом банківського сектору української економіки	15
Дубосар О. В.	Економічний зміст і особливості системи управління капіталом банку в умовах фінансової кризи	17
Комар В. С.	Проблеми формування коштів фонду соціального страхування на випадок безробіття	19
Коник В. Г.	Теоретико-методичні основи управління фінансовими ресурсами підприємства	21
Крапівцева Г. А.	Сутність та зміст економічної категорії «управління фінансовою стійкістю підприємства»	23
Лантух О. О.	Фактори впливу на процес управління прибутком банку	25
Макаренко А. В.	Забезпечення фінансової стійкості банків в сучасних умовах	27
Огородня О. С.	Сутність та зміст управління структурою капіталу підприємства	29
Олійник В. В.	Кластерний аналіз підприємств приладобудування, електронної та електротехнічної промисловості України за ефективністю використання капіталу	31
Оруджов А. О.	Аналіз фінансового стану у банківському секторі з використанням кластерного аналізу	33
Попов В. Є.	Управління фінансовими результатами діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності	35
Пульна Н. П.	Принципи, завдання та методи управління кредитним портфелем банку	36
Ужвій М. В.	Структурно-функціональне моделювання процесу формування фінансової стратегії	38
Трояченко М. В.	Оцінка ризиків тактичної цілі банку	40
Филиппських О. С.	Обґрунтування напрямів нарощення ліквідних активів ПАТ «Сбербанк» на підґрунті МАІ	42
Флоря А. П.	Стратегічні механізми управління фінансовою безпекою підприємства	44

Чернишов О. В.	Визначення економічного змісту категорії «кредитний портфель банку»	46
Черняк А.	Сутність та зміст економічної категорії «управління прибутком підприємства»	48
Черняк Н. І.	Стратегії антикризового управління підприємством	50
Шамбурова В. О.	Підвищення фінансової стійкості підприємств машинобудівної галузі в системі забезпечення ефективності їх діяльності	52
Шелест І. В.	Управління та аналіз оборотних активів підприємства	54
Яковлєв В. А.	Бюджетно-фінансова децентралізація у контексті підвищення ефективності управління регіонами	56

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ФІНАНСИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ»

Матеріали подано в авторській редакції.

Стиль та оформлення збережені.

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, посилань на літературу тощо несуть автори.

Відповідальний за випуск – А.О. Малюкіна, Л. О. Меренкова

Комп'ютерна верстка – А.О. Малюкіна, Л. О. Меренкова